

A M V O N U L U

FOIA BASERICESCA

pentru elaborate din sfer'a elocintiei sacre.

Oradea-mare 15—30, Maiu 1868. Nr. 10.

Anulu I.

Esc de doue ori pe luna; pretiulu de prenumeratiune pentru Austri'a 4 fl. v. a. pe anu 2 fl. v. a. pe diumetate de anu; éra pentru Romani'a 1 galb. pe anulu intregu. Prenumeratiunile se facu la redactoriulu in Oradea-mare (Grosswardein) in Ungari'a.

Dominec'a S. Rosale.

Predica premiata, de la

(parocu in Boghisiu diec. orad.)

„Eu sum lumin'a lumii, cel'a ce ambla dupa mine, nu va amblá intru intunecun, ci va avé lumin'a vietiei.“

(Joanu VIII. 12.)

S. Baserica a santitu serbatori anumite intru inchinatiunea Ddieirii, si mai alesu intru amintirea rescumpararii implinite prin Ddieulu-omu M. N. Is. Cristosu, carele a inceputu fapt'a marita a rescumpararii genului omenescu prin intruparea si nascerea sa, o-a lucratu prin petrecerea sa in 33. de ani aici pe pamentu, si o-a implinita invingundu lumea prin inaltierea sa la ceriu, de unde a tramisu Apostoliloru sei Spiritulu S. dupa apromisiunea: „De voi merge, voiu tramite pre Mangaiatorilo“ (Joanu XVI. 7.) ca „Se remana cu voi in veci Spiretulu adeveriu.“ (Joanu XIV. 16.) Asiá e! Cristosu a susceptu rescumpararea nostra, si cartea rescumpararii o-a scrisu cu sangele seu, cu mortea o-a sigilatu, cu inviarea o-a adeveritu, cu inaltierea sa premarita si cu tramiterea Spiretului S. o-a deplinitu.

Si noi I. A. serbatorimu astadi diu'a tramiterii Spiretului S. ca serbatoarea implinirii lucrului maretiu alu rescumpararii omenimii prin Isusu Cristosu si a fundarii bisericeii sante alui Cristosu.

Lasati I. A! ca in diu'a acést'a luminata a pogoririi Spiretului Santu se meditàmú despre asediamentulu acestu cerescu — S. Baserica, pre carea intemeiandu-o insu-si Mantuitoriulu pe pamentu, o-a deplinitu si-o sustiene prin alesii sei indreptati de Spiretulu S. spre mantuirea genului omenescu, aratandu-ve, ca :

a) Baseric'a lui Cristosu e unu asediamentu ddiescu, de privimu la intemeiatoriulu sí latirea ei, sí

b) de socotimu la efeptulu ce lucreza in credintiosii sei prin darurile Sale, S. Sacraminte.

Éra Tu Donne! carele in diu'a de adi tramitiendu Spiretulu Teu preste S. Apostoli, de carele intariti sí luminati, au fostu gat'a sí viet'i'a a si-o sierfí pentru Santu numele Teu; da-ne sí noue darulu luminarii de susu, de carele fiindu desceptati, sí mintea nostra cunoscundu adeverulu invetiaturei tale depuse in S. baserica, se ni-se misce sí voi'a, ca in ori ce impregiurare a vietiei, pana la morte, numai Tie se-ti sierbimu, sí voi'a ta se o implinimu.

I.

Nu este bunu mai pretiuitu pentru omu, decâtu dreptatea. Sentiulu dreptatii l'a plantatu Ddiu in anim'a omului. Fara de dreptate ar fí gelnica starea lui. De aici este, cà omulu a totu doritu dupa adeveru. Intru carcarea adeverului au ostenitu intieptii, pre acest'a l'au cercatu invetiatii, sí dupa acest'a au doritu totu de un'a Cuviosii. Sí adeverulu nestirbatu numai in baseric'a lui Cristosu se pote aflá, pentruca ea e depusatoriulu mantuirii, ea e intemejata de acel'a, carele a dísu „*Eu sum calea, adeverulu si viet'i'a*“ (Joanu XIV. 6.) „*Eu sum lumin'a lumii, cel'a ce ambla dupa mine, nu va amblá intru intunerecu, ci va avé lumin'a vietiei*“; (Joanu VIII. 12.) numai baseric'a lui Cristosu e asiá alesa, asiá santa, câtu nu tientesce alt'a decâtu santirea filoru sei, numai ea e plant'a ceresca adusa d'in ceriu, sí plantata pe pamentu. — Asiá e! baseric'a crestina e unu asediamentu ddiescu. Se cercàmú pre intemeiatoriulu ei M. N. Is. Cristosu, se vedemu viet'i'a Lui, sí ne vomu convinge despre acést'a. — Nascerea, viet'i'a sí mortea Lui câtu de lamuritu arata, cà Elu a fostu Ddiu si omu.

In cetatea Vifleimului in iesle se nasce prunculu cerescu; pastorii indreptati de angeri, cu bucuria marescu nascerea lui. Stea se ivesce pe ceriu la resaritu sí magii condusi de ea, venu cale departata, sí lasa tronulu sí tota stralucirea, sí se inchina Fiiului nascutu, aducundu-i daruri. De furi'a lui Irodu, carele temendu-si tronulu cercá viet'i'a pruncului, a fostu mantuitu prin descoperire ddiesca. Mergundu cu parintii la Jerusalimu s'au minunatu toti de intieptiunea Lui. — Pasíndu in vietia, botezandu-se in Jordanu, Joanu indemnatu de vedeni'a ceresca, aratandu-lu a strigatu „*Éta mnélulu lui Ddiu, éta celu ce va luá pe-catele lumii.*“ (Joanu I. 29.) — Sí invetiandu, cuvintele lui asiá au fostu

de poterice, încâtu nimene nu le-a potutu infruntá: asiá de petrundia-torie, încâtu tari'a loru a infrantu intrebarile Carturariloru, ispitirile Saduceiloru, sí faciari'a fariseiloru, sí cu vedi'a sa ddieesca a sternitu onore si temere inca sí in cei rei. — Dara ce se dicemu de faptele sale? Tota vietí'a Lui se pote cuprinde in cuvintele: „*Elu a amblatu, facundu bine*“ (Fapt. ap. X. 38.) Pre cei pecatosi a indreptatu, pre cei nesciutori i a invetiatu, pre bolnavi i-a insanetosiatu, ma inca sí inimiciloru sei a facutu numai bine. Nespuse suntu minunile, ce a facutu. Prin poterea lui Isusu: „*Cei orbi vedu, cei schiopi ambla, cei leprosi suntu curatiti, surdii audu, mortii invia*“ (Mat. XI. 5.) Inse cine ar poté se anumere tote minunile lui Isusu, candu scimu, cà poporul s'a miratu de faptele Lui, sí a dísu: „*Cine e acest'a, de carele sí venturile sí marea asculta?*“ (Mat. VIII. 27.) candu scimu, cà Isusu a provocatu la acele dicundu: „*De nu mi credeti mie* (cuvintelorú mele), *credeti faptelorú mele.*“ Dara sí in moartea sa oh! cum s'a vedutu poterea Lui ddieesca. — Svatulu carturariloru tramíte ostasi, ca se-lu prinda; ei venu, lu vedu pre Elu, ci privirea Lui imple de fioru anim'a reutaciosa, — se intorna ne facundu nimica. Ci sí atunci candu invetiacelelu seu, Jud'a celu fora de lege vene cu ostasi a supra Lui, in consciinti'a poterii sale ddieesci sí a santiei sale, „*Care nefacundu reu, sí insielatiune neaflandu-se in gur'a Lui*“ (1. Petr. II. 22) cu dreptulu a potutu intrebá: *Cine me va invinovatí de peccatu?* (Joanu VIII. 50.) nu s'a ascunsu, ci mergundu-le inainte a intrebatu pre *cine cautati?* sí capetandu respunsulu „*pre Isusu Nasarenénulu*“ (Joan. XVIII. 4—5.) de sí a vediutu anim'a loru reutaciosa, de sí a cunoscutu vicleni'a ascunsa pornita in contra nevinovatíei, a respunsu „*Eu sum acel'a.*“ (Ib.) éra dupa predicerea Profetiloru sí a Sa despre sine, fiindu prinsu, sí ca unu facatoriu de rele de némulu seu nemultiamitoriu, fiindu judecatu a gustá moartea amara a crucii, ori ce gri-ge a pusu jidovii pentru ingrigirea Lui, cu poterea Sa ddieesca a trei'a dí a inviatu din morti, sí fundandu imperati'a lui Ddieu pre pamentu, s'a inaltiatu intru marire la ceriu. — Acum de vedemu tote aceste im-plinindu-se asiá, ore nu vomu strigá sí noi cu sutasiulu: „*Intru adeveru Fiulu lui Ddieu a fostu acest'a.*“ (Marc. XV. 39.)

Ci ca se ne convingemu sí mai tare despre ddieirea basericeii, ce a fundatu Cristosu pe pamentu, se vedemu modulu latírei ei.

Ddieu sedindu pre omu intru nevinovatíia l'a asediatu in loculu desfatariu in paradisu, l'a insestratu inse cu voia libera, de a tiené mandatulu pusu, séu de a-lu calcá. Sí abusulu cu voi'a libera i-a causatu nefericirea. In fapt'a rescumpararii inca a respectatu Ddieu donulu acestu deschilinitu datu omului, a vedutu binele sí reulu, pre carele liberu lu pote urmarí; séu vorbindu cu cuvintele scripturei *a pusu apa sí focu, dupa care va voi se si-intinda man'a sa.* — De unde Cristosu venindu in trupu omenescu, ca se repareze firea stricata, sí omenimea decadiuta se-o aduca la calea adeverului, nu a venitu in lume cu potere lumesca,

cu carea impunendu, se facea asiá dicundu sila pentru primirea invetiaturii Sale, pentruca adevorul si celu mai salutaru impusu cu sil'a se pare adese ori o sarcina grea, apoi Cristosu a disu : *Jugulu micu e placutu si sarcin'a mea usiora.* (Mat. XI. 30.) si intru acestu intielesu a disu si cuvintele : *Imperati'a ceriului porta sila, si numai cei silitori o dobendescu.* (Mat. XI. v. 12.) adeca cari luminati de lumin'a de susu primescu adevorul si se lupta in contra inclinarii naturei stricate, in contra trupului, a ispitei lumesci si a diavolului. Pentru ace'a in deplinirea opului de Densulu nu a cerutu ajutoriulu poteriloru pamentului, ca cu vedi'a si puterea acestor'a fiindu ajutoratu, se adune multimea in senulu bisericii sale; nu s'a intorsu catra carturari si farisei, cari stau in vedea mare inaintea poporului, ca prin sucursulu loru se pota strabate in ascunsulu animei auditoriloru sei, nu, ci invetiandu densulu, s'a luptatu cu arm'a adevorului, si spre deplinirea opului seu, si-a alesu omeni simpli, doisprediece pescari, cu cari a cuceritu lumea, neinzestrandu-i cu alta arma, decatu cu arm'a crucii, *si sabi'a Spiretului, care e cuventulu lui Ddieu.* (Efes. VI. 17.)

„Pre acesti-a i-a pusu, ca se aduca fruptu, si fruptulu loru se remana.“ (Joanu XV. 16.) cari de si au urmatu chiamarii sante, de si au fostu consciutori, vedendu faptele si minunile lui Cristosu, prin cari si-a aratatu Ddieirea sa : „Cà nu este in altulu mantuire, si nu s'a datu omeniloru sub ceriu altu nume prin carele ne-amu poté mantui.“ (Fapt. ap. IV. 12.); de si au avutu santi'a invetiaturii lui, carea ca unu sore lucitoriu reducandu-se, a imprastiatu intunereculu, ce cuprindea lumea pecatosa, ne aflandu altu temeiu corespondiatoriu setei omului dupa adevoru, „decatu avel'a, ce s'a pusu, carele e Isusu Cristosu.“ (Cor. I. 3. 11.); totusi sciindu, cu câte pericule voru avé de a se luptá, câte furtune se voru aredicá in calea loru, resaritul si apusulu mediadi'a si medianoptea in o unire infricosiata cum se voru scolá spre apesarea credintiei mantuitorie; sciindu cà *inimiculu Satan'a cum ambla ca unu leu racnitoriu, cercandu pre cine se inghita.* (1. Petr. V. 8.) nu i-a lasatu in continuarea lucrului inceputu se fia delasati de sine, *nu i-a lasatu seraci* (Joanu XIV. 18.) ci inainte de departarea Sa i-a mangaiatu cu cuvintele : „Eu voi rogá pre Tatalu, si altu Mangaiatoriu va dá voue, ca se remana cu voi in veci, Spiritulu adevorului.“ (Joanu XIV. 16. 17.), intarindu-i, cà nu voru avé de a se teme : „cà eta eu“ de si me voi inaltia la Tatalu, *cu voi sum in tote dilele pana in capetulu vecului.* (Mat. XVIII. 19. 20.)

Inse oh! anima debfla omenesca! Apostolii in insocirea loru cu Isusu vedendu cele intemperate cu densulu, de si s'au potutu convinge despre tramiterea Lui ddieesca, vedendu premarirea Lui in muntele Taborului, unde s'a descoperitu in modu minunatu ddieirea Lui, — de si au potutu fi incredintiati despre adevorul cuvintelor lui, vedendu-lu pre Elu inaltiandu-se la ceriu, ca intru unu triumfu portatu dupa invingerea

lumii, sî implinirea chiamarii sale pamentene, de sî au potutu fi intru tote linisciti; totu-si dupa departarea sa la ceriu, frica si cutremuru a implutu tota fiinti'a loru, sî intru temere sî sperantia au asceptatu implinirea apromisiunii Mantuitoriului. — Si eta: „*Candu s'au implinitu 50 de zile, fiindu toti Apostolii adunati la unu locu, s'a facutu fora de veste sunetu din ceriu, ca de suflare de viforu ce vene rapede, si a implutu tota cas'a, unde siedeau, si li s'au aratatu loru limbe impartite ca de focu, si s'au asicdiatu pre fiesce carele din ei. Si s'au implutu toti de Spiretulu S. si au inceputu a grai in limbe deschilinite, precum le dá loru Spiretulu a grai.*“ (Fapt. ap. c. II. v. 1—4.) Si eta cà apostolii, acesti omeni fricosi, neinvetiati indata din fricosi s'au facutu atleti ai Lui Cristosu, din nepreceptuti, prin intarirea sî luminarea Spiretului S. cunoscatori ai misterieloru ceresci, sî desceptati de poterea desusu, fora frica fora cutremuru au sî vestitu la tota faptur'a lumin'a adevverului, Evangeli'a dreptatii, constituindu S. baserica dreptu credintiosa.

Acesti'a primindu demandarea Mantuitoriului: *Mergeti in tota lumea . . . invetiati tote limbele* (Mat. XXVIII.) intariti de *Spiretulu S. carele graia dintr'insii* (Mat. X. 20.) au descinsu la lupta cu intieptiia lumii; au restornatu idololatri'a paganiloru, au restornatu tota intieptiunea sî trufi'a omenesca, sî au convinsu lumea despre acea: *cà nu este mantuire numai in numele lui Isusu.* (Fap. ap. IV. 12.) Si invetiatur'a loru nu o-au motivatu cu ceva folosu lumescu; oh nu! pentruca mostenirea credintiosiloru in lumea acést'a e abnegarea de sine, lupt'a neintrerupta, sî crucea, sî numai in lumea venitoria au de a asceptá resplat'a fericirii eterne, amesurata fapteloru sale. — Si cu totulu cà asiá dicundu tôte elemintele s'au scolatu in contra invetiaturei sante, Tronulu Imperatiloru s'a mângitu de sangele nevinovatu alu crestiniloru, poporulu credea a aduce sierfa alungandu crestinii, tota poterea, tota maestri'a s'a folositu spre impiedecarea latirii Evangeliei, Apostolii au fostu statornici, *si nici mortea nici vieti'a . . . nici tari'a, nici presintele, nici venitoriulu, nici alta faptura, nu i-a potutu departá dela iubirea lui Cristosu* (Rom. VIII. 38.) dela predicarea Evangeliei, sî poporulu cu miile au primitu invetiatur'a lui Cristosu, încátu S. Pavelu in epistol'a catre Romani a multiumitu lui *Ddiu prin Is. Cristosu* pentru fruptulu apostoliei sale, *pentruca credinti'a loru* (cea crestina) *se vestesee in tota lumea.* (Rom. I. 8')

Acum spuneti-mi I. A. baserie'a carea a avutu intemeiatoriu pre Is. Cristosu, carea s'a latitu in asiá modu, sî pre carea o apera Spiretulu S. ca pre o mireasa alui Cristosu, ore pote fi asiediamentu omenescu? oh nu! departe de noi, se credemu ace'a; ea e asiediamentu intru adevveru ddiescu, de privimu la intemeiatoriulu sî latirea ei; dara sî de socotimu la efptulu, ce lucreza in credintiosii sei prin S. Sacraminte, ci despre acést'a in partea II.

II.

Acést'a este vo'ă lui Ddieu dice S. Apost. Pavelu in epistol'a sa catra Tesaloniceni (IV. 3.) „*Santi'a vostra.*“ Inse unde e locul acést'a pe pamentu, unde se se pota ajunge deplinatatea acést'a? unde-su miediocele darului, cari se insociesca pre moritoriu in calea grea a virtutii? unde e poterea acea supranaturale, carea se pota impacá pre omulu pecatosu cu Ddieu? Oh! nu desperati I. A. cu respunsulu. Ddieu nu a respinsu dela sine pre omu nici in pecatulu seu, si ca celu mai Santu, Santi'a voesce se lucreze in fapturele Sale. A tramisu pre Fiiulu seu, aducandu darurile Santiei, si acele le-a depusu spre mantuirea nostra in S. baserica. Baseric'a lui Cristosu e dara Asiedimentulu acel'a, care ca o maica iubitoria, dupa ori ce stare si impregiurare a omului lucreza Santia in fiii sei.

Indata la intrarea in vietia santiesce pre omu spre o vietia mai malta, ne primesce in senulu seu in S. Beteza prin iubirea lui Cristosu si renascundu-ne sufletesce, ne face fii ai ceriului, curatindu-ne de totu pecatulu in carele ne-amu nascutu; — fasi'a in care ne acopere, e vestmentulu curatu alu nevinovatiei; laptele cu care nutresce sufletulu renascutu, e spreranti'a mangaiatoria a memoririi; ne face imperati ai naturei, ne chiama a fi fiii lui Ddieu, mosteni ai imperatiei ceriului. Oh ce renascere! o ce santire a firii omenesci!

Ci ea scie periculele nenumerate, ce ascepta pre omu in lume; cunosce stancela, in cari pate naiefrangere debilitatea omenesca; scie chiamarea unui crestinu, de a se luptá ca unu osténu a lui Cristosu cu lumea si tote desiertatiunile ei, si ca in lupt'a neintrerupta se nu cada, lu prevede in S. Miru cu *arm'a lui Ddieu, cu scutulu credintiei si chivar'a mantuirii, ca se resfranga tote sagetele spiretului viclenu.* (Efes. VI. 11—17.) Si semnandu-lu cu S. miru in form'a crucii, sigileza legatur'a acea santa, dupa carea e chiamatu, de a se luptá sub stégulu neinvinsu alu crucii intru curatia si dreptate, rogandu-se la Ddieu: „*Intaresce-lu Domne intru drept'a credintia, mantuesce-lu de celu reu, si de tote maestriele lui,*“ *ca asiá sustandu lupt'a barbatesce, „si intru totu lucrulu si cuventulu bineplacandu Tie, se se faca fiiu si mosténu cercesci. Tale imperatie“* (Rog. la Miru.)

Dara chiamandu-ne la mes'a sa pentru nutrire sufletesca, cine nu cunosce darulu Santiei, ce lucreza acolo? tractandu-ne ca pre fiii lui Ddieu. Ddieesca e mancarea, ce se pune inainte, memoritoria carnea si sangele ce se da spre mancare si beutura in pana si vinulu facatoriu, de voietia intru adeveru, curatu, nestramutatu ne intinde trupulu si sangele S. alu Mantuitorului, in tocm'a precum l'a datu Cristosu intru adeveru, curatu, si nestramutatu invetiaceiloru sei la cin'a cea de pre urma, dicundu: „*Acést'a este trupulu meu, acést'a este sangele meu.*“ (Mat. XXVI. 16—18.)

Deca e morbosu sufletulu, si se arata lepr'a pecatului si more omulu morte sufletesca, baseric'a nu lu parasesce, ci dupa puterea acceptata, avendu miedilocoale de vindecare de *morteia sufletesca* (Joanu XX. 23.), nu lasa de sine pre omulu nefericitu, ci le intinde indata spre Santia, torna oleiu si vinu pe ranele lui periculose, tramitiendu-si sierbulu seu, ca cu iubirea Santa, pre cei debili se-i intaresca, pre cei fricosi se-i insufletiesca, pre cei cadiuti se-i aredice; — nu-i lasa dara in puterea loru debila, ci vindecandu-i de foradelegi, si santindu-i cu puterea sa, intariti de nou le arata calea adeverului, pre carea se mergea lucrandu-si mantuirea si fericirea eterna.

Ci se vedemu ingrigirea S. Baserice si in patulu doreriloru trupesci; atunci candu trupulu e debatutu, puterile storse, si jace in nepotintia pe patulu de morte, ore nu grabesce a ajuta pre celu patimitoriu? nu se silesce a-i intinde usiorare in lupt'a din urma? ce face? Nu se indestulesce numai cu mangaiarea simpla: de a suferi dorerile crescinesce, ci atunci, candu ajutoriulu omenescu e fora de folosu, se intorce catra Domnulu domniloru, doftorulu sufleteloru si alu trupuriloru, si cu puterea ceresca curatindu-i anima, unge pre celu morbosu cu untulu de lemnu alu magariarii, lu intaresce la calea maretia a veciniciei, comendandu sufletulu celui iertatu in mana lui Ddieu, si deca voi'a Santa ar fi trecearea lui din vietia, cu indurare parintesca privindu la faptele lui, se roga: a-lu face partasiu fericirii eterne.

Si tota lucrarea acesta, a miedilocirii daruriloru de santia le deplinesce S. baserica prin sierbii sei alesi „*ca administratorii spiretului, spre sierbirea acelor'a, cari suntu mosteni ai mantuirii.*“ (Evrei I. 14.) cari prin darulu capetatu in S. Sacramentu alu Preotiei, se invrednicescu a fi impartasitori ai taineloru lui Ddieu. (II. or. IV. 1.) spre santirea omeniloru. In urma casatori'a, carea ca unu institutu asediatu de Ddieu in paradisu, santitu prin natura, si practisatu de omeni spre pastrarea omenimii si impededarea abususului omenescu, — s'a redicatu de Cristosu Mantuitoriulu la demnitate de Sacramentu; si alte religii de si o respecteza ca o legatura santa, inse la asiá demnitate si santia nu e redicata, ca in baseric'a lui Cristosu, unde legatur'a intre barbatu si femeia nu e numai legatura simpla, ci Sacramentu alu legii noue, caruia prin vredniciele pretioase ale patimei lui Cristosu, s'a impreunatu daru de Santia, si care e privitu ca unu semnu nedespartibilu alu *legaturei Sante, ce e intre Cristosu si Baseric'a sa.* (Ffes. V. 32.)

* * *

Din cele audite v'ati potutu dara convinge I. A. ca Cristosu implinindu rescumpararea genului omenescu, pentru deplinirea mantuirii a intemeiatu S. baserica, carea ca un'a ce are de intemeiatoriu pre Cristosu Ddieu, cu carea s'a apromisu ca va fi in veci, si carea in lucrarea sa

nu tientesce alt'a, numai la santi'a fiiloru sei, e unu asiediamentu adusu *de susu* (Pal. IV. 26.) asiediamentu ddiiescu. — Fiti dara credintiosi Asiediamentului acestui Santu, in alu carui senu aveti norocirea de a fi nascuti, pastrati cu scumpatate invetiaturele S. Baserice; si innoindu in anim'a voastra darurile capetate, luminati de spirctulu S. lucrati fapte de mantuire, ca asiá se ve aflati vrednici de cunun'a nevescedita a impetiei ceresei. Aminu.

Dominec'a I. dupa Rosale.

Predica

(de Andreiu Antonu v. protop. alu Gherlei.)

Jubirea catra Ddiieu e de a se prepune iubirii parintiloru etc. — Resplata'a acestei iubiri.

„Celu ce iubescce pre tatalu seu seu pre mam'a sa mai multu decâtu pre mine, nu este demnu de minc, si cine iubescce pre fiulu seu seu pre fii'a sa mai multu decâtu pre mine, nu este demnu de mine.“

(Joanu X. 41.)

Omulu, acésta creatura demna de uimire, acestu fiu alu naturei e asiediatu de atotpotintele Ddiieu ca se guste lucrurile delectatorie ale naturei, ce man'a divina i le a dispusu spre intrebuintiare libera, dara nu in contra intieleptei provedintie domnediiesci; omulu inse se rescola adese in contra cursului naturei, croitu de provedintia, calca legile plantate si prefapte pentru scopulu finale alu fiacarei fapture; omulu, creatur'a incoronata a naturei, lovesce adese in facia legea suprema cu scep-trulu domnirii sale, cu voi'a sa libera.

Tote creatiunile remanu la ordinea loru. Sorele, lun'a, stelele urmeza calea loru si nu se abatu nici candu de la dens'a; tota florea infloresce in modulu seu, tota erb'a cresce si folosescce in modulu seu, totu arborele rodescce dupa natur'a sa, tote vietatile asculta de natura si de viersulu creatoriului loru, — unieulu omulu conturba, strica si restora legile naturei, alipindu-se de vanitatea lumesca si deslipindu-se de Ddiieu. Si-pericliteza nu numai viet'i'a pamentesca ci si cea coresca. Elu elatina stancele, cutremura padurile, curma marile, strabate lumea de la o margine pana la alt'a, sguidue tote anghiurile tiereloru de la resaritu pana la apusu, rumpe tote catusiele societatii, tote legaturele animei, lasandu casa, parinti, sorori, frati; — si pentru ce? — Ca se alerge dupa o nelucire insielatorie, dupa unu tipu desiertu, ce se numescce fericire pamentesca. Omulu alerga dupa dens'a, inse nu o afla, se repediesce totu mai departe, si totu mai departe retecescce de la adeverat'a fericire,

de la Ddieu, pentruca nu iubirea catra Ddieu lu-conduce in faptele sale, nu iubirea catra Ddieu i lumineza cararile sale.

Dreptu acea venu in cuventarea mea de astadi, a ve vorbi si arata; 1. ca iubirea catra Ddieu e a se prepune totororui iubiriloru. 2. ca noi, urmandu esemplulu invetiaceiloru lui I. Cr. cari lasara tote ca se amble dupa Cristosu, vomu primi remunerare insutita pentru cele ce amu lasatu, si vomu credi (mosceni) vietii a eterna. Deci ve rogu, fiti cu atentiune.

I.

Is. Cristosu, preotulu eternitatii, si-fundà religiunea sa, adusa cu sine de la Parintele cerescu, pre iubirea domnedieirii si a omenirii. Oh, ce fundamentu potericu care nu se va surpa in veci! Rescumparatoriulu nostru divinu vediu, cumca sangele sierfeloru, ce se versa pe altariile evresci, nu va potè se spele peccatele lumii, vediu, cumca holocaustele (sierfele de ardere) dupa legea lui Moise nu voru fi in stare se incaldiesca animele omeniloru unulu pentru altulu si pentru Ddieulu loru; deci versa scumpulu seu sange si sterse peccatulu lumii; aprinse alte holocauste, aprinse in animele omeniloru foculu iubirii, si acest'a iubire contopf tote animele in fratietate si in adorarea lui Ddieu. „*Anim'a nostra e unu altariu domnedieescu, pe carele trebe se arda in continuu foculu; ca-ci din tr'insulu are se se redice flacar'a iubirii neincetatu catra Ddieu.*“ (Greg. cart. 15. Mor. c. 7.) Mantuitoriulu aduse cu sine iubirea de la Parintele cerescu, carele asià de tare a iubitu lumea, câtu sacrifica pentru lume pre insu-si fiulu seu. Cristosu aduse iubirea si luà pe sine jugulu ei dulce „*O jungu santu alu iubirii, ce dulce cuprindi, voiosu apesi desfetatu ingreunezi, tu stringi tare si inveti intieptiesce!*“ (S. Bern. amor. dom.) Cristosu portà jugulu iubirii fora amaretiune, pentru-ca, dupa cum dice S. Aug. „*iubirea adeverata nu sentiesce amaretiunea ei dulcti'a, ca-ci dulcti'a e sor'a iubirii.*“

I. A! Si noi portamu acestu jugu dulce alu iubirii. Religiunea divina a lui Cristosu a pusu o legatura eterna de iubire intre noi omenii; noi ne iubimu unulu pre altulu si prin acest'a iubire ne asiguramu bunetatea si afeptiunea deapropiloru nostri facia cu noi; cu câtu mai multu inse trebue se iubimu pre Ddieu si se ne asiguramu bunetatea lui, carea e nemesurata! deca marginimu iubirea nostra facia cu bunetatea omeniloru, ce e mica si schimbatoria, nu ne potemu margini iubirea facia cu Ddieu, a carui bunetate e nestramutata si nemarginita. Avemu se iubimu pre omeni, dara mai multu avemu se iubimu pre Ddieu. Anim'a nostra trebue se fia o harfa binesunatoria; in harfa tota cord'a are sunetulu seu deschilinitu, tota cord'a are vibretulu seu; un'a e mai strinsa alt'a mai libera, un'a da unu tonu mai inaltu, alt'a mai de diosu; sunetele sunt diverse, inse tote la olalta dau unu acordu sublimu; asià si cordele animei nostre; un'a resuna de amore parintiesca, alt'a de amore fiesca, fra-

tiesca, consangena, resuna in diferite moduri, ma tote cordele la olalta impreuna consunetulu cerescu alu iubirii catra Ddieu; acordulu principalu trebue se fia alu lui Ddieu. Oh se nu stringemu mai tare un'a corda a iubirii nici se relasamu pre ceialalta, ca se nu stricamu consunanti'a! I. A! se nu iubimu aci pe pamentu o fintia séu alt'a mai multu decâtu pre acel'a, care e isvorulu iubirii. „*Cine iubescce multu unu lucru nu pote iubi deplinu pre Ddieu, cà-ci sufletulu lui e incatusiatu.*“ (Aug.) S. Evangelia de astadi, invetiandu pre parinti cum se iubescce pre fii si pre fii cum se iubescce pre parinti si invetiandu pre toti cum se iubescce pre Ddieu, dice: „*Cine iubescce pre fiulu seu séu pre fi'a sa mai multu decâtu pre mine nu e demnu de mine!*“ Si éra: „*Cine iubescce pre tatalu seu séu pre mam'a sa mai multu decâtu pre miue, nu e demnu de mine!*“ Mantuitoriulu nu opresce parintiloru a iubi pre fiii sei, nici acestor'a a iubi pre parinti, ba chiaru le demanda, ca se se iubescce unii pre altii, cà-ci numai prin acést'a se voru cunosce, cà sunt invetiaceii densului: „*Acest'a e mandatulu miue, ca se ve iubiti unulu pre altulu, precum v'am iubitulu eu pre voi.*“ (Inu XV. 12.) Inse le demanda, ca iubirea loru comuna se se concentreze in Ddieu — Jubirea nostra se asemene focului, care mai antaiu se nascce si se latiesce din sinulu seu, apoi se intinde la cele mai de parte; asiá si iubirea nostra se se aprinda si se se latiesce din Ddieu, si pentru Ddieu, care locuesce in noi, apoi se se estinda la deapropelu nostru. Jubirea nostra se fia dupa cuvintele S.-lui Augustinu ca o ungere de bunu odor, ce se versa pe capu si de acolo si respandescce mirosulu seu peste totu trupulu; adeca se versamu iubirea nostra la Ddieu si de acolo se va intinde ea la omenire. — Unu esemplu frumosu de iubire catra Ddieu dede patriarculu Avramu, care din mandatulu lui Ddieu fu gut'a a sierfi pre uniculu seu fiu. Asiá si mam'a Macaveiloru invinse iubirea catra fiii sei si suferi morte pentru iubirea lui Ddieu.

Ascultati I. A! mandatulu celu d'antaiu si celu mai mare, ce ni lu da D. N. I. Cr. „*Se iubescce pre Domnulu Ddieulu teu cu tota anim'a ta, cu totu sufletulu si cu totu cugetulu teu*“ — „*si alu doile, se iubescce pre deapropelu teu ca insu-ti pre tine.*“ (Mat. XXII. 37—39.) Si impliniti voi ore acestu mandatu? Cu dorere trebe se vedu adeseori contrariulu; trebe se vedu cum se departa multi de la iubirea catra Ddieu, trebe se vedu pre parinti, cum strica animele curate ale filoru loru prin exemple urite, innecandu in piepturile loru schinteu'a iubirii de Ddieu. Inse „*oricine va scandalisá pre unulu dintr'acesti mici, mai de folosu i-ar fi lui, ca se si spandiure o petru de mora la grumazi, si se se innece in adunculu marii!*“ (Mat. XVIII.) 6.) Se ne intorcemu dara cu cugetulu si cu faptele nostre catra Ddieu. „*Se iubimu pre Ddieu, pentruca Ddieu ne-a iubitulu pre noi mai antaiu.*“ (I. Inu IV. 19.) Se urmamu esemplulu apostoliloru, sacrandu tote iubirii lui Ddieu, si vomu primi plata insutita; despre ce in partea.

II.

Invetiaceii lui I. Cr., ca totu atâția luceferi ai creștinetații, urmându simplii provocari: „*Veniti după mine, și ve voi face venatori de omeni!*“ lasara tote, parinti, socie, sorori, frati, consangeni, amici, case, averi, și placara după Cristosu, ca se se indulcesca de invetiatur'a lui. Cu sant'a dorintia în anima de a castigá vietia a ceresca și de a statorî binele omenirii, nu se înfiorara de necasuri, suferintie, nu de goletate, fone, sete, nu de morte, ci întariti cu scutul credintiei și alu iubirii, petrunsera tote anghierile, propagandu lumii cuventulu dreptatii, lumina și iubire. Ei latira invetiatur'a divina a lui Cristosu, domolira animele selbatice ale multoru popore, și în urma se fecera martirii credintiei, ma morindu inca siopteau cuvintele Mantuitoriului, care le disese: „*Voi cari ati venitu după mine, candu va fi a dou'a ora, candu va siede Fiulu omenescu pe scaunulu maririi sale, vedi siede și voi pe douesprediece scaune, judecandu cele douesprediece semintie ale lui Israilu — Si celu ce va semená insutitu va luá.*“ Ei se sacrara cu totulu invetiaturei lui Cristosu; éra tu Crestine! nici cá inveti invetiatur'a lui nici i urmezi ei. Invetiaceii lui Isusu dusera o vietia santa, nepetata, punendu-se esemplu omenimii, nu numai propagandu, ci și implinindu prin fapte cuventulu. O, urmeza și tu Crestine în fapte pre acesti santi barbati, fa, cá nu te voru întrebá, cátu de bine și frumosu ai vorbitu, ci cátu de bine ai lucratu. — Candu va veni Mantuitoriulu, acei doisprediece apostoli voru aparé cu lucrurile lor: Petru cu judeii, pre cari i a întorsu la credintia drepta (convertitu), Pavelu cu gintile, Andreiu cu Achaia, Toma cu Judea, — éra noi misiiei! eu ce ne vomu infacisiá? Desierti în vorbe, desierti în fapte vomu fugi a ne ascunde de vederea, ce ni se va presentá, cum dice parintele Anselmu: „*câci de desub va stá deschisu iadulu întunecatu, de asupra judecatoriulu resbunatoriu, aci pamentulu ardicendu; tota faptur'a gata a primi respłata, sta cu consciintia muscatoria în anima! Si acolo, unde abiá se va mantui celu dreptu, — pcutosulu ce va face?!*“

Deci, ca se ne urmeze insutitu faptele nostre bune, și se vorbesca pentru noi în diu'a judecatorii, se lasámu I. A! lumea asta desierta, se abdicemu de a iubi ace'a, ce e trecatoriu, se intrunimu iubirea nostra în Ddieu, ca luminati de acést'a pe cararile vietiei nostre, se ne facemu demni de Domnulu nostru, care ne va respłati insutitu în vietia de veci. Amin.

Predice ocazionale.

Cu ocasiunea instalării în parochia.

Predica

(de Mihailu Juica paroclu în Racasdia.)

„Fiiule! mergi astăzi de lucru în viaa mea.“

(Mat. XXI. 28.)

Tramisu de Cristosu, tramisu de S. Iui baserica, cutezu a pasi și eu I, A! în viaa lui, a lucră. a osteni, ca se potu arată acusi, candu voiu stă înaintea scaunului seu judecătorescu, frupturi demne de vietia eterna. Devis'a mea e *credinti'a*, panirulu meu *iubirea*, intrarmarea mea *speranti'a*. Cu aceste trei flori pompose, luate din gradin'a santei maice baserice venu a ve salută astăzi și pre voi I. A! candu am onorea a stă înaintea vostra că fiitoriulu vostru pastoriu sufletescu. Pretiose flori aceste: — *credinti'a speranti'a*, *amorca!* Cultivate și crescute bine florile aceste ceresci în pieptulu fiacarui crestinu, lu facu demnu de numele acest'a, lu înaltia, lu redica și lu apropia de Ddieu.

Cea de antăiu cu carea ve-am salutatu I. A! e *credinti'a*. Ea se nasce din convingerea nostra despre tote cele ce ni le-a facutu cunoscutu Ddieu prin descoperirile sale. Acést'a fica ceresca ne întarese în ori ce stare amu ajunge, fia ace'a cătu de ticalosa, fia cătu de apesatoria. Crestinulu credintiosu, cu Ddieu în anim'a lui, pasiesce în vietia acést'a plinu de credintia mergundu catra unu scopu înaltu, că Ddieu e ajutoriulu lui. De cine se va teme, că-ci refugiulu seu e Domnulu, și elu lu cunosce pre acest'a. Din cele ce capeta dela densulu spre sustinere, spre traiulu vietiei sale, lu cunosce, că e prea înduratu și portatoriu de grige, din reversarea darurilor sale preste cei buni și preste cei pecatosi, 'lu cunosce că e prea bunu și îndelungu rabdatoriu. Privindu crestinulu credintiosu în giurulu seu, cunosce din tote vediutele fapture pre Ddieulu seu. Asiă în arburi, în vâi, în munti cunosce man'a cea atotu poterica a lui; aude în murmurulu apelor, în cantulu paseriloru unu viersu dulce, viersulu iubirii nefinite a facatoriului seu.

Candu natur'a se turbura și tote tremura de faci'a ei cea infricosiata, candu ceriulu se acopere cu întindecime și elemintele incepu a vedî unu spectaclu inspaimentatoriu, — crestinulu credintiosu cunosce maiestatea și marirea lui Ddieu și uimitu de ace'a marire se prosterne înaintea infricosiatului Ddieu; — și si-descopere nepotinti'a sa dicundu: „*Credu Dne! ajuta necredintiei mele.*“

Era necredintiosii? morta e anim'a lor! ei nu sunt partasi de sentimentele aceste! ei nu cunosc pre adeveratulu Ddieu și lucrurile manelor lui le numescu o orba întemplantare. Ei trecu reci pre lenga tote

frumsetiele naturei, nu audu in sioptele ei suflarea iubirii nefinite, nu vedu că: „*ceriurile spunu marirea lui Ddieu și facerea manelor lui o vestese tari'a.*“ Ei privescu lucrurile pamentesci, dara ochiulu loru orbitu nu cunosce pre facatoriulu acelor'a, și astfelu se implinesce intr'ensii cuventulu psalmistului: „*ochi au și nu voru vedé, urechie au, și nu voru audí.*“

A dou'a flore, cu carea ve-am salutatu I. A! e *speranti'a*. Dens'a se nasce din acceptarea celoru promise de Ddieu. Ddieu ne-a promis prin cuventulu seu celu intrupatu, cumca ne va dá tote cele de lipsa catra mantuire, și cumca va fi cu noi pana la finea vecuriloru.

Deci crestinulu credintiosu, sciindu cumca Ddieu e inapropiarea lui, la tote lipsele, nevoiele, necasurile și intreprinderile sale nu si-va pune speranti'a sa „*in boeri, in fii omeniloru, intru cari nu este mantuire,*“ ci sciindu, cumca „*tota darea cea buna și totu darulu vene de susu, dela Parintele lumineloru*“ si-va pune speranti'a sa in acel'a, dela carele sunt tote, in fiinti'a ace'a, carea e atotu-poterica, in Ddieu Tatalu, că-ci anim'a lui cea nesticata i sioptese: „*speranti'a mea e Tatalu,*“ și Tatalu, in carele si-pune crestinulu speranti'a sa, i va intinde lui man'a sa cea plina de bunetati, și i va ajutá la tote greutatile vietiei sale.

Éra necredintiosulu nu are sperantia. Sufletulu lui orbitu de bunurile lumesci retecesce fara de scopu pe marea vietiei ca și o luntre menata de valurile apei in tote partile. Elu la tote greutatile, ce lu incungiura despereza; deca nu le scie incungiurá, blastema, injura, și se incarca cu pecate. Sufletulu lui nu se pote redicá mai pre susu de pulverulu, ce lu incungiura, și asiá neavendu radímu potericu, retecesce in vietia acést'a, și pere in cealalta, că-ci nu are sperantia. Elu se radíma spre poterile sale, spre agerimea mintii sale, spre iscusinti'a, spre tari'a sa; elu se radíma spre cei ce si-i-a facutu aplecati prin bunuri lumesci, necunoscundu radímulu celu atotupotericu alu Ddieirei. — Inse vene tempulu, candu poterile i slabescu, mintea i se intuneca, iscusinti'a și tari'a lu parasescu. Mai pre urma fugu de densulu și naimitii lui. Atunci e singuru, despartitu de fratii sei, departatu de baserica prin necredinti'a sa, perasitu chiaru și de Ddieu! — și eta că s'a implinitu cuventulu profet. Jerem. intrensulu: „*blastematu este omulu acel'a, carele si-pune speranti'a sa in omu, și va radímá trupulu braciului seu preste densulu.*“ (XIV. 5.)

Dara plinirea credintiei e amorea, și acést'a e a treia flore, cu carea ve-am salutatu astadi I. A! si carea din adunculu animei mele dorescu a o vedé in fiacarele crestinu, in fiacarele romanu adeveratu. Acést'a virtute e chiaru ddieesca, că-ci ea lega popore intregu, omeni deschiliniti in datine, sentiri, și cugetari, i lega și-i impreuna cu legatur'a Ddieesca a iubirii. Asiá vedemu poporele basericei nostre invitandu-se unele pre altele in rogatiunile loru liturgice la iubire fratiesca, ca se pota aduce cu demnitate sierf'a necruntata Dlui: „*se iubimú unulu pre altulu, dicu preotii loru, ca intr'unu cugetu se*

marturisimu pre Tatalu, pre Fiulu și pre Spiretulu santu,“ și psalmistulu la acést'a striga graindu : „*éta ce e mai bunu, și ce e mai frumosu, decâtu candu se iubescu fratii impreuna.*“ Și cu adeveratu nimicu nu póte fi mai frumosu, și mai petrundiatoriu, decâtu candu se iubescu omenii impreuna, cà-ci pre acestia i numesce psal. frati, deorace suntemu fii aceluiasi Parinte.

Inse in ce se cuprinde amorea crestina? I. A! Au dora e dens'a numai aplecarea nostra catra cineva? Se cuprinde dens'a numai in faceri de bine? in imbracarea celoru goli? in saturarea celoru flamendi? in darea elemosineloru? Ba nu iub. mei! ea merge mai de parte! Ea e miediloculu acelu ddieescu, carele sufoca patimele omului, și lu face frate adeveratu deapropelui seu : „*ea rabda indclungu, se indura, nu invidieza nu se inaltia, nu se mundresce, nu defaima, nu canta la ale sale, nu se mania, nu cugeta reu, nu se bucura de nedreptate, ci se bucura de adeveru, tote le suferu, tote le crede, la tote are sperantia, tote le rabda, amorea nici candu nu cade.*“ (S. Pav. Corint.) Acést'a e amorea crestina, și crestinulu, adeveratulu crestinu, care iubescu astfelu, se apropia de Ddieu, cà Ddieu e amore.

Aceste virtuti crestine, se cuvene se le posieda fiacare crestinu, și sum de ace'a convingere, cà chit'a acést'a de flori ddieesci va fi sedita și in anemele vostre și va inflori și va aduce mirosu cu buna miresma Dlui. Si deca e astfelui, deca virtutile aceste sunt plantate in anemele vostre, atunci nu potu a nu eschiamá cu psalmistulu : „*Binecuventa suflete alu mieu pre Dlu! și tote cele din laintrulu mieu numele celu santu alu lui.*“ Atunci voi avé credintia in Dlu, cà dupa nemarginit'a lui indurarea ne va mantuí; speranti'a mea o voi pune in braciulu celu tare alu lui, carele m'a adusu in miediloculu omeniloru sei, și cu amore fratiesca voi indemná și pre altii, ca se urmeze esemplulu vostru!

Éra deca din contra s'aru affá intre voi de aceia, cari n'aru fi decorati cu virtutile aceste maretie, pre unii ca acestia i rogu, și nu voi incetá a-i rogá și a-i mustrá cu spiretulu blandetieloru, ca se si le agonisesca. Cà ce folosu le este a dice, cà sunt crestini, deca credinti'a loru e asiá de usiorá ca si rou'a de demaneti'a, carea piere indata ce aparu radiele sorelui. Ce folosu le este a dice, ca au sperantia in portarea de grige alu Ddieu, deca pre acést'a in fapta nu voiescu a o cunosce. Mai pre urma ce folosu le este a dice, cà iubescu pre Ddieu și pre deapropelu loru, deca amorea loru se cuprinde numai in vorbe gole, éra faptele loru dovedescu, cà au o anima impetrita. Indemnati și voi pre unii ca acestia se paresesca o astfelui de vietia, care nu pote duce la unu capetu bunu; diceti-le in numele Dlui celui viu cu profet. Isaia : „*curatiti-ve, stergeti reutatile din anemele vostre, și de voru fi peccatele vostre ca mohoritiunea, ca néu'a le voi albi.*“

Asiá fratiloru mei! de anu amblatu pre carari strimbe, se le parasimu acele. Credintia, sperantia și iubire se avemu in anemele nostre.

Cu credinția se pasim pe calea vieții, speranția se avem în bunătatea lui Dumnezeu și cu iubire fratiescă îmbrăcîndu-ne se împlinim detorințele noastre creștine, ca așa se ne facem demni de numele creștinu.

Eca de astăzi eu sum I. A! acel'a, care am de a ve conduce pe voi pe calea acéș'ta, pastorul, parintele, învîtiatorul vostru. Sentiescu greutatea acestei misiuni înalte. Sorteja voastră e legată de sufletul meu, și eu voi fi răspundătoriu înaintea lui Dumnezeu pentru totu sufletul, care va perî cu vin'a mea, precum dice profetul Isaia: „*Cîndu voi dice celui foradelege, cu morte vei mori, și tu nu ai graitu celui foradelege, cu se se întorca și se fia viu, celu foradelege va perî în reutatea sa, și sufletulu lui lu voiu cere dela tine.*“ Dar nu, nu voi lasá se apese o răspundatate ca acéș'ta sufletul meu; că-ci nu venu eu la voi, a petrece ca unu servu nefolositoriu în viața Domnului, ci a lucrá în sudorea feței mele, a lucrá pentru mîntuirea și fericirea voastră temporaria și eterna. Cu asemenea cugetu ve salutu astăzi pe voi toti noii mei fii și frați în Cristosu, rogându-ve a me întepiná și voi din partea voastră cu acel'asi cugetu curatu, cu ace'asi anima buna, cu care venu eu la voi, ca ostindu la olalta pe pamentu, la olalta se primim acusi cunun'a cereșca.

În fine venu a-ti aduce din adunculu animei mele multumiri ferbinti P. O. D. Protopopu pentru bunavoința, cu carea m'ai intrudusu în viața acéș'ta. Sfaturile parintesci date mie de P. O. D. voru remané purure nesterse în anim'a mea. Pre poporeni incredințiatu mie, me voi încercá din tóte poterile a-i duce pe calea dreptății, pe calea credinției și a iubirii cîtra staululu mîntuirii, și sum de ace'a convingere firma, că sub conducerea P. O. D. cu ajutoriulu lui Dumnezeu și conlucrarea celoralți frați în Cristosu ostenețele mele nu voru remané fora folosu.

Era tu atotpoterice Dumnezeule! carele în legea vechia ti-ai alesu pe patriarcul și profetul, se-ti servesca tîe. Fiiule unule nascutu, carele prin doisprediece pescari ai latitu învîtiaturele tale ddieesci preste tota lumea și Spirete sante, carele pe cei aleși de binevestitori ai credinției lui Cristosu i-ai întaritu, și i-ai luminatu, Treime nedespartita! primesce-me și pre mine nedemnulu, ca se servescu bisericei tale cei sante, întaresce anim'a mea, ca se potu cu iubire împlini preceptele tale, lumineza ochii mîntii și ai animei mele, ca turm'a spiretuale incredințiatu mie servului teu se o potu conduce pe cararile cele drepte, bineplacute tîe. Tinde man'a ta cea tare și braciulu teu celu înaltu, și scutesce pre omonii tei acestia, dă le loru aplecare fiesca, credinția neînvinga, speranția tare, amore nepețata, dă-le îndurate! pocaintia adevărata, ca se fia membri fideli ai imperației tale aici pe pamentu, și acusi locuitori eterni ai imperației tale cereșci. Amin.

Cu ocasiunea vizitării canonice (episcopesci).

Predica.

(din scriptele repausatului **Luc'a Popu Monténu.**)

Cum trebuie a primi pre episcopi?

Prea santite d. Episcopo! Prea on. dd. si I. Crestini!

Astadi ne-a sositu tempulu, in care ni se cuvene totororu a eschiamá cu cuvintele profetului Davidu: „*Acést'a e diu'a, carea o-a facutu Domnulu, se ne bucurámu si se ne desfetámu in dens'a.*“ (Ps. CXVII. 24.) Astadi animelè totororu poporeniloru mei, ale teneriloru si betraniloru, ale seracileru si avutiloru, ale orfaniloru si veduveloru se implu de bucuria si desfetare nespusa, potendu onorá in miediloculu loru pre urmatoriulu Apostoliloru, pre pastoriulu, pre pariutele loru celu prea bunu si prea induratu, pre Ilustritatea Ta, prea santite domnule episcopo, a carui presintia inalta o aseptamu demultu cu sete nestemperata. Ne bucurámu si ne desfetámu noi astadi vediendu-te pre tine descindiendu cu atât'a zelu si bunavointia in vii'a Domnului, si cercetandu asemene unui Apostolu oile cuventatorie, incredintiate dela Ddieu guvernarii tale archipastoresci.

Ca se poteti precepe I. A! cu atâtu mai vertosu insemnatatea serbatorii, ce o serbámu acum, si marimea fericirii, ce ne-a ajunsu astadi prin presinti'a inalta a pastoriului nostru mai mare in miediloculu nostru, venu de a ve arató in cuventarea mea acést'a modulu, *cum trebuie se primimu noi pre episcopi?! Fiti cu atentiune.*

Mai la tote poporele antice erá datin'a frumoasa, cà de câte ori in-tempinau pre cutare barbatu onoratu, domnu, rege séu imperatu, esiau cu chite si cunune de flori si cu ramuri verdi in mane inaintea lui, si si-asterneau vestmintele in calea lui. Asiá salutara jidovii pre D. Cristosu la intrarea sa in Ierusalimu. Asiá primira acestia pre regele Alesandru celu mare in cetatea loru, presarendu-i calea cu flori (Josif. c. I. Ant. c. 8.) Simonu Macaveulu merse cu cantari si ramuri de finice ca se premaresca pre Ddieu. (I. Mac. XIII. 15.). In istoriele paganiloru ni se nareza multe asemene casuri; asiá mersera cetatianii din Sidonu cu ramuri de maslinu in mane naintea imperatului Artaserse (Diod. Sic.)

Asiá fecera I. A! acele popore vechie, asiá onorau pre alesii loru barbati, pre regi si imperati, asiá premariau si pre Ddieu de demultu; noi avemu acuma alte alte datine; noi altu cum aratámu veneratiunea nostra. Da, éca astadi tienemu o serbatoria frumoasa. Ce va se insemne

sunetulu solemnulu alu clopoteloru? Ce va se insemne bucuria stralucitoria de pe faciele vostre? Ce voru se insemne strigarile cordiali de „Bine este cuventatu celu ce vine intru numele teu Domne?“ — Pre cine bine-cuventâmu? pre cine vestimu? — Pre acel'a I. A! a carui vedere o doriamu ferbinte, pre acel'a, a carui demnitate se naltia peste tote demnitatele, pre o persona stralucita, pre unu diregatoriu mare, in fine pro Parintele nostru celu mai bunu, pre II. Sa Episcopulu nostru. — Poporele vechi intempinau cu rami verdi cu asternerea vestminteloru pre Domnii, pre imperatii loru, noi strigâmu din anima: Bine e cuventatu celu ce vine intru numele Domnului!“ Noi sunâmu clopotele si acelu sunetu misca pieptulu nostru, acelu sunetu vestesce departe, câ noi avemu serbare mare, cei vechi asterneau hainele loru; noi asternemu animele nostre cu iubire si cu devotiune aci... Inse — acêsta onore se cuvine numai domnitoriului si imperatului. — Asiâ e I. A! dara ascultati pre S. Joanu Gura de auru; „*Remani intre hotarele tale, imperate! câ alti sunt terminii imperatiei, alti ai preotiloru, câ-ci acesti-a au o deregatoria mai mare decâtu imperatii. Imperatiloru sunt incredintiate trupurile, preotiloru sufletele; imperatulu sterge intinatiunea trupuriloru si preotulu a peccatorulu, imperatulu si-pleca capulu inaintea maniei preotiesci!*“ (IV. Verb. Int. Vid. Dom.) Deci eca, pre cine salutâmu, cui urâmu, cui tienemu acêsta serbare maretia. Nu numai unu preotu simplu, ci unu preotu mare ne-a sositu, unu Apostolu, capulu Diecesei nostre ne-a fericitatu cu cercetarea sa parintiesca. Cum se lu primimu mai cuvenintiosu?

Femeia seraca sunamitidena din test. vechiu, audîndu, câ va veni pre acolo profetulu Eliseiu, dise barbatului seu: „*Precum mi se pare, acestu omu alu lui Ddiu e santu, care adese ori trece pe la noi, — se i facemu lui unu cortelu micuti, si se i punemu lui acolo unu patuti si mesa si scaunu si luminariu, ca de va veni la noi, se remana acolo.*“ (IV. Reg. IV. 9.) Vedeti, cum s'a nesuitu acêsta femeia se primesca pre S. Eliseiu; asiâ se ne nesuimu si noi.

Se lu primimu I. A! ca pre unu omu alu lui Ddiu ca pre unu transu alesu alu lui, ca pre unu pastoriu bunu si parinte adevratu alu nostru, se i gatimu unu locasiu in animele nostre, ca si mai tardiu se remana la noi in dulce aducere aminte.

Se lu primimu I. A! pre II. Sa. Episcopulu nostru ca pre unu solu alu Mant., care ne aduce radie de mangaiare si de lumina, câ-ci dupa cuvintele evangelistului elu e „*fiulu luminei si alu dilai*“ (Mat. V. 14.)

Se lu primimu ca pre unulu, ce vene aproape dela Ddiu, ca se verse credintia, sperantia si iubire in animele nostre, ca pre celu ce sta mai aproape de Ddiu, câ-ci precum dice S. Efremu: „*De la pamentu pana la osi'a ceriului ajunge, — ce dicu fratiloru? — ba osicle cele mai inalte le ajunge, ba se sue fora impede care si fora ostentla pana la ceriulu ceriuriloru, si impreuna cu spiretele fora trupuri usioru petrece in midiloculu angeriloru, — ce dicu in midiloculu angeriloru? ba petrece in*

amicetia cu insusi Dlu angeriloru, cu Creatoriulu.“ (Serm. de preotîme) petrece I. A! in rogatiunile sale ferbinti versata catra Ddieu!

Se lu primimu ca pre aperatoriu lu si scutitoriu lu nostru, cã-ci ca se me esprimu cu cuvintele profetului Isaia: „*elu este grigitoriu peste murii Ierusalimului.*“ (Is. LXII. 6.), adeca elu e pusu de Ddieu se domnesca si „*se guberneze Baseric'a sa*“ (Act. XI. 28.) si se *indrepteze pre credintiosi cu spiretulu blandetici* (Gal. VI. 1.)

Se lu primimu si se lu onoramu pre densulu nu cum onoreza turcii pre Mohamedu, persii pre profetulu loru Ali, arabii pre Culifa, iapanesii pre Dairi, tatarii pre Lama, mongolii si chinesisii pre braminiu loru, ci se lu primimu ca „*pre carele lu tramite Domnu lu casei de locotienetoriulu seu, trebue se primimu pre episcopu ca insusi pre Domnu lu.*“ (S. Ignat. mart. epist. la Smirnani.)

Se lu primimu cum primu imperatulu Masimu pre eppulu S. Martinu, siervindu-i cum i siervia imperates'a acestuia, ea ins'asi gatindu-i mancarile, ins'asi punendu gatiturele si beuturile pe mesa (Euseb. an. 286.) Imperatulu Valentinianu nu voi se primesca dupa cuvenintia pre acestu S. episcopu; candu intrã acestu omu alu lui Ddieu la densulu, nu se scolã inaintea lui, ci cu trufia nespunsa siedea pe tronulu seu imperiale, inse eca de odata, scrie Eusebiu (an. 325), cum siedea imperatulu ingamfatu pe tronul, sub scaunu se atitia focu si superbulu imperatu, cuprinsu de cutremuru, primu cu umilintia pre S. Martinu si i aduse omagieile sale.

Ma se lasu aceste acum, si se me intorcu catra tine Ilustre si Presantite Domnule Episcop! Tu urmandu mandatulu Dlui N. I. Cr. alu sinodeloru si alu legiloru Stei nostre Baserice, urmandu esemplulu Sloru Apostoli, alu sloru Parinti si alu episcopiloru, alu caroru sucesoriu esci pe scaunulu teu archipastorescu; Tu venisi la noi, ca si odinora S. Joannu gura de aur, pre carele nimica nu lu impedeã dela propagarea „Evangheliei lui Cristosu, nici frigu nici sete, nici fome nici frica, — ma chiaru candu imperates'a Eudusia lu alungã afora din cetate si voiã se lu arunce in inchisore, acestu S. Parinte scrisse iubitului seu Ciriacu: „*Nimic'a nu mi pasa; — faca imperates'a ce va voi, arunce-me in prinsore, nimic'a nu mi pasa, cã a Domnu lu e pamentulu si plinirea lui.*“ (Crist. epist. 3. la Ciriacu.)

Ai venitu, nu ai intardiãtu a incepe lucrulu Evangelistului, a Te apucã de „*maestri'a maestriiloru*“ (Artea artiloru e pastorirea sufletelor. S. Greg. Reg. pastor. C. 1.) Nu ti-ai crutiãtu sanetatea, n'ai consideratu specele, ci precum odinora SS. apostoli, ostenindu multu intru venarea sufletelor, asiã si Tu fora intardiãre ai strabatutu tote partile diecesei, ai venitu alocuria invetiãndu cu blandetia, sfatuindu, venãndu sufletele nostre; ai venitu Pastoriule bune! se vedi turm'a ta respãndita, oile tale credintiose se le binecuventezi si pre cele retecte se le indreptezi; ai venitu zelosu ca Josifu, curatu ca Isusu Navi, ospitalu ca Avramu, modestu ca Jobu, indulginte ca Davidu si blandu ca Moise, se ajuti, se intaresti,

se redici, se indirepti și se mangai pre toti. Primesce te rogăm, multiumit'a noastră.

S'a bucuratu odiniora *Zacheiu*, care dorindu doriá se veda pre Cristosu, candu lu vediù; inse bucuri'a lui atunci fu mai deplina, candu audí aceste cuvinte dela Dlu: „*Astadi voiescu se facu mantuire casei acesteia*“ (Luc. XIX. 9.) Asiá ne bucurámu noi de cercetarea ta, de binecuentarea ta, de invetiaturele și admonitiunile tale adevratu parintiesci, ca de unu balsamu versatu pe sufletele nostre.

O, se ne bucurámu I. A! se iublámu cu animele, și se saltámu cu sufletulu in dñu'a de astadi; — și ca se fia devotiunea nostra fiesca mai placuta Il. Sale Presantitului nostru Eppu, care a binevoitu a ne onorá in person'a sa venerabile, se ne silimu a dá lui Ddieu sierfa de lauda și multiumita, cà ne a impartasitu de fericirea acestei dile dorite. Se ne nevoimu cu staruintia a propasí in virtuti frumose, in fapte bune și intieplete și se ne facemu poterici in sciintia, ca se potemu smulge din agrulu Domnului tote erburile stricatiose, tote maracinele, și se sedimu florile virtutiloru.

Te amu primitu Presantite Dle Episcopi cu bucuria pe facia, cu iubire in anima, cu salutare pe buze, ca nisce fii adevratati, credintiosi și supusi; deci Te rogám: — Primesce-ne și Tu pre noi, turm'a ta, oile tale, sub arip'a-Ti archipastoresca; primesce „*sufletulu nostru celu umilitu, anim'a nostra plecata și indoiosiata, pre carea nici Ddieu n'o urgiscesc*“ (Psalm L. 19.) Primesce-ne Preluminate Dle Eppe! pre noi fiii tei, cà-ci te-ai nascutu pentru noi, noue ne esci datu și pentru binele nostru ti-ai sacratu vietia, ostenindu și staruindu in totu tempulu și cu tota ocaziunea, ca pacea, intielegerea și liniscea basericei tale se fia nestirbita. Primesce-ne la sinulu teu și ne binecuenta.

Éra noi inca odata dăm sierfa de multiumita lui Ddieu, care Te-a datu noue, impreunámu rogatiunile nostre ferbinti cu ale totororu credintiosiloru, cari sunt incredintiati portarii tale de grige, și oftám dela bunulu Ddieu, *se te traiesca pre Il. Ta ani multi intregu, sanetosu și fericitu!* intru speranti'a nostra de a castigá prin tine fericirea pamentesca și ceresca. Amin.

Câte-va predice la cununia.*)

(de Justinu Popfiu.)

Prim'a.

Casatori'a fericita și nefericita..

Onorate mire! onorata miresa! Dintre toti pasii, câti i face omulu in vietia acést'a trei sunt mai mari, mai importanti; pentru cà sunt mai

*) Invetiaturele dela cununia se tienu de acelu soiu alu cuventariloru sacre, care este cunoscutu la retorii basericesci su numele de „*cuventari casuali*“, dintre cari unele se referescu la statulu preotiescu, cum p. e. prodicele dela primitia, dela intruducerea in

mari, mai importanti consecintiele lor cu privire la venitoriul nostru pamentescu și cerescu, la fericirea nostru trecatoria și eterna. Pasulu primu este *pasulu intrării in lume*; că-ci oh! prin pasulu acest'a se deschide noului cetatianu alu lumii calea la atâte bucurie și doreri, la atâte plăceri și nezasuri, ce lu intempina su decursulu petrecerii sale scurte pe pamentu. Pasula alu doile este *pasulu casatoriei*, care preface pentru unii pamentulu in paradisu, pana ce altor'a le aduce tristetrie și suferintie, cari nu se curma decâtu odata cu viet'ia. Pasulu alu treile este *pasulu esirii din lume*, pasulu mortii, care ne deschide usi'a la o lume noua, necunoscuta, unde ne ascepta invorele nesecate ale fericirii sêu pote torturele osendei eterne.

Eca aci stati voi acum on, mire! și on, mireasa! inaintea altariului lui Ddieu, rezoluti de a face unulu dintre acesti pasi mari și importanti, pasulu casatoriei, rezoluti de a rostii aici inaintea lui Ddieu și a angeriloru sei juramentulu, care va se ve unesca in legatura santa, nedespartita, dela care numai mormentulu ve pote deslegá. Eca aci stati pe pragulu unui venitoriu necunoscutu. Ati crescutu și ati traitu pana acum fora grige, fora necasu, fericiti su scutulu și adumbrirea aripeloru parintiesci; ore ce ve ascepta in calea noua, pe care plecati?!

Consecintie mari, neprecalculabili, fericirea sêu, nefericirea vietiei intrege depindu dela pasulu acest'a; și eu servulu lui Ddieu, parintele vostru sufletescu, nu potu se ve lasu a face acestu pasu decidatoriu peste tota viet'ia vostra, inainte de a ve pune inaintea ochiloru *icon'a casatorieloru fericite și nefericite*; ca infiorandu-ve de nefericirile casatoriei, cari provenu din ne iubirea, din neintielegerea și recel'a casatoriloru catra olalta, se ve lege iubirea intru o legatura cu atâtu mai strinsa, ca se nu cunosceti neci odata amaritiune numai dulcet'ia, numai fericirea acelei legature sante, la care pasiti astadi inaintea altariului lui Ddieu.

Casatori'a este ace'a legatura santa, asediata de Creatoriulu in paradisu, și redicata de Cristosu la demnitate de taina, in care doue persone libere, barbatu și muiere schimbandu anima pentru anima, se deoblega cu juruintia serbatoresca, că voru se percurga la olalta carier'a loru pamentesca, vietuindu in iubire, in credintia și spriginire imprumutata, și in care capeta prin rogatiunile și binecuventarea basericei darulu lui Ddieu,

parochia etc, éra altele la ministrarea steloru Sacraminte, cum p. e. cuventarile dela botezu, dela cuminecare și cununia. La noi ceste din urma nu prea sunt in usu; dar cumca se afla totusi si pe la noi preoti zelosi, cari folosescu și ocaziunile aceste pentru de a dá invetiature salutarie credintiosiloru sei, se vede de acolo, că amu primitu provocare anumita a publicá din candu in candu și de aceste. Ne mangaia intru adeveru a vedé astfelu de preoti; poporulu nostru duce inca atât'a lipsa de invetiatura, încâtu nu ar trebui a intrelasá neci o ocaziune, de a-lu instruí și lumina.

Red.

ca se pota împlini cu acuratate detorintiele statului lor, și se pota suportá cu paciintia crestina greutatile și sarcinele lui.

Și cine se pota descrie fericirea acelei casatorie, în care s'au intrunitu doue anime curate, consumnatorie, petrunse de acelesi dorintie, de acelesi aspiratiuni, de ace'si iubire santa și nepetata?! Se ve deschidu ore usi'a acelui paradisu pamentescu, ce lu procura moritoriloru o casatoria fericita ca acést'a, unde tote le suridu cu gratia, unde tote sioptescu indestulare și desfetare? O parchia de omeni ca acestia nu sunt mai multu doi, ci unu trupu și unu sufletu; la olalta si-naltia rogatiunile la ceriu, la olalta mergu la S. baserica, la olalta pasiescu la mes'a Domnului, a se intari cu trupulu și sangele lui celu prea santu, și se intrecu unulu pre altulu intru servitiulu lui Ddiu. Bucuriile și placerile, ce i intempina pe calea vietiei crescú și se inmultiescu nespusu prin ace'a, cá le sentiescu amendo; éra superarile, dorerile, grigile se micescu și se impncina prin ace'a, cá si le impartu între sine amendo. Barbatulu este muierii sale ce'a ce este Cristosu basericei, muieria este barbatulu seu, ce'a ce este baserica lui Cristosu. Jubirea, credinti'a și spriginirea imprumutata sunt socii loru fideli pe calea vietiei. Ce'a ce unuia.e cu nepotintia, intrunindu-se amendo, o voru împlini usioru. Deca dau în cale de petre, de spini, cari nu se potu incungirá în caletori'a nostra pamentesca, cu poteri unite i delatura curendu; deca ajungu la tiermurea unui fluviu, celu mai tare lu trece pre celu mai slabu, și candu se obosescu în lucrulu dilii, cu mana iubitoria si-stergu unulu altuia sudorile depe frunte. Ast-feliu plutescu ei braciú în braciú cu anime fericite și indestulite pe marea vietiei. Intru ace'a sosescú tempulu, candu sociulu devene „tata,“ și socia „mama,“ și se vedu incunginurati de nescú floricele plapande, cari ensisi le-au plantatu și ensisi le crescú, incunginurati de fii și fiice, în cari afla reînflorindu și reintenerindu victi'a loru propria, de cari porta grige ca de lumin'a ochiloru loru, și pre cari i crescú dela fraged'a loru etate în invetiatura și frica lui Ddiu, plantandu în animele loru iubirea virtutii și stralucindu-le ensisi cu esemplu luminatu.

Între asemene împregiurari fericitorie li se scurgu cu incetulu dilele dulce și liuu, și ei se apropia totu mai tare de ser'a vietiei, candu apoi osteniti și incovaiti su sarcin'a aniloru, ascepta cu resemnatiune or'a, care i va chiamá la repausulu doritu alu mormentului. În urma bate și or'a acést'a, or'a despartirii de catra olalta; unulu dintre densii se scobore mai iute la repansu, și acést'a e mai fericitu; celu alaltu lu plange și lu canta, nu pentru cá l'a pierdutu, ci pentru cá nu lu pote inca urmá si elu, se odinesca împreuna cu densulu; sunt inse dulci lacrimile aceste cá-ci i stralicescu pintre ele speranti'a, care i sioptescú, cá va revedé în scurtu pre sociulu seu iubitu, colo susu, unde sorele nu apune neci odata, unde este victia eterna, în patri'a cerasca, în braciulu lui Ddiu. În urma suna și or'a lui. trebuie se pornesca, și elu si-închide magaiatu ochii spre somnulu mortii, cá-ci seie, cá în port'a ceriului lu ascepta angerii și

santii lui Ddiu, și între densii sociulu seu fidelu și iubitu, cu care va fi unitu în eternu în sinulu lui Ddiu. Astfelu este casatori'a, candu anim'a iubitoria si-a aflatu parechi'a sa. Unde sunt doi intru numele mieu — dice Mantnitoriulu, — acolo sum și eu în miediloculu lor; și unde este Cristosu, acolo nu pote se fia decâtu daru, binecuventare, indestulire și fericire.

Și acum se ve aratu ore și icon'a acelu iadu pamentescu, în care se tortura casatoritii nefericiti, în ale caroru anime nu domnesce iubire imprumutata, din ale caroru vetre e alungatu angerulu contielegerii?! Priviti la o casatoria ca acést'a!

Aceia, ale caroru anime bateau în or'a serbatoresca a cununiei de presentulu unei fericiri neturburate, se afla acum în jugu, ce nu lu potu trage, în catusie, ce nu le potu portá. De și le-a datu sortea totu ce pote dá: avere, sanetate, frumusetia, fii și fiice, în miediloculu totororú daruriloru acestor'a dupa cari ofteza cu sete atâté anime omenesci, ei sunt nefericiti; unu verme, ce nu pere, tristeti'a și dorerea rode neincetatu anemele lor. Dilele și le petrecu în certe dusmanose, în turburari continue, și noptile în suspine și lacrimari. Cu ura și neincredere cauta unulu la altulu aceia, cari si-au juratu amore eterna, chiamandu de marturia pre Ddiu, pre santii și evangeli'a lui cea santa; se ferescu ca dusmani unulu pre altulu aceia, cari au apromisu înaintea altariului, că voru traí și voru morí unulu pentru altulu, cari uniti în iubire credintiosa aru trebú se fia unu trupu și unu sufletu. În tote bucuriele lor se amesteca picuri de amaritiune, că-ci nu au anima sincera, cu care se le impartasiesca; éra sarcinele vietiei, comune totororu omeniloru, pentru densii sunt indoitu de grele, pentru că din partea, de unde ar acceptá mangaiare și usiorare, le venu numai noue superari noui ghimpi de dorere. Plangu, se ostenescu, și nu si-stergu unulu altuia lacrimelle și sudorile cu mane iubitorie; suferu, și fiacare tiene pre parechi'a sa de caus'a a totu reulu, ce l'a ajunsu.

Astfelu trecu ei pe calca vietiei cu fruntile plecate, cu faci'a intorsa de catra olalta, vescedindu din di în di ca nesce flori rupte de superrarea, ce i rode în ascunsu, blastemandu or'a, în care s'au cununatu, și dorindu-si unulu altuia mortea, care va se franga legatur'a acést'a nefericita, și se-i scape dintru unu jugu atâtu de greu.

Acést'a e pe pamentu sortea acelor casatorie nefericite, în cari nu batu anemele sociloru de ace'asi iubire sincera și curata, și unde nu este unire în cugete, nu în sentiemiute; și unulu și altulu traiesce uritu și blastematu, și more negelitu și necantatu.

Și acum iertati se me intorcu éra catra voi onorate mire și onorata mireasca! Asiá ve privescu și asiá ve cunoscu eu pre voi, ca pre doue anime intrunite prin cea mai candida, prin cea mai ferbinte amore, cari în acést'a ora serbatoresca, candu v'ati apropiatu înaintea altariului lui Ddiu, a ve dá în schimbu anima pentru anima, vietia pentru vietia, vediendu-ve im-

plinite dorintiele curate, ati ajunsu culmea fericirii vestre pe pamentu. Dile mai indestulitorie mai dulci abia ve mai potu intemina in vietia. Pe calea noua, pe care pasiti astadi a percurge vietia la olala ve accepta noue detorintie, noue sarcine, cari voru apesá umerii vostri cu atatu mai mare greutate, cu catu veti purcede mai nainte pe calea vietiei.

Cu tote aceste se nu se turbure anemele vestre. Eca Ddieu celu prea bunu, care a asediatu acést'a taina mare intre omeni, vene a ve impartii prin sant'a sa baserica darulu seu, si a binecuventá si santi legatur'a voastra; si deca voi veti padi din partea voastra cu fidelitate iubirea si credintia, ce vi o jurati astadi inaintea santului altariu, si veti ambla inaintea faciei lui Ddieu, sierbindu lui cu anima curata, atunci darulu si binecuventarea lui va remané cu voi in tote dilele vietiei vestre, bucuria si fericirea, ce o vedu adi stralucindu din ochii vostri si-va face locuintia nestramutata in anemele vestre, si discordia, tristeti'a, nefericirea nu va poté trece neci odata pragulu casei vestre.

In acést'a sperantia dulce ve salutu acum iubitoru! aici inaintea altariulu lui Ddieu cu salutarea, ce o-a rostitu odinora Raguilu catra Tobia si incredintiat'a (logodn'a) lui pia: „*Induratulu Ddieu se ce de voue cele mai bune.*“ (Tob. VII. 14.)

Asia Domne! isvorule a tota iubirea si a tota fericirea! privesce cu ochi indurati la acést'a casatoria, ce se lega in numele teu. Ce pote Domne! vointia omenesca, deca nu esci tu celu ce o conduci si o intaresci? Ce ajunge sperantia omenesca, deca nu se spriginesce in tine? Ce e iubirea omenesca, deca nu se reversa pesta dens'a santirea si binecuventarea ta?

Dreptu ace'a Domne! primesce pre acesti servi ai tei, ale caroru anime le-ai intrunitu prin afectulu iubirii, su scutul grigii tale parintiesci; binecuventa-i pre densii cu darulu teu celu santu, binecuventa-i cu fericire si indestulire, binecuventa-i cu sanetate si vietia indelungata, binecuventa-i cu succesu si inaintare in tote lucrurile loru bune, ca se si-aduca a minte totu de un'a cu bucuria de diu'a acést'a, si se laude, si premaresca in veci bunetatea si indurarea ta parintiesca. Amin.

Din retoric'a sacra.

Despre dispunerea materiei omiletice cu privire la form'a ei.

2. E s o r d u l u.

(continuare)*)

Vorbindu aci despre calitatile principali, cari trebuie se le intru nesca unu esordiu bunu, nu potemu trece mai nainte, fora de a trage atentiunea on. nostri cetitori mai alesu *la unele defecturi*, de cari suferu

*) vedi Nrii 1. 4. 9.

cele mai multe esorduri ale pretilor nostri, si cari retoric'a sacra le desemna prin epitetele caracteristice de: *prea vagu, vulgariu, nefolositoriu, prea lungu*. Este o mare nefericire a unoru predicatori, de a ingramadi fora neci o legatura cuvinte peste cuvinte, de a se intorce si reintorce in esordu, ca si caletoriulu care nu si-cunoste calea sa, si in miediloculu acestoru intortocature a lasa in urma incerti pre ascultatorii sei despre ce'a ce vreu se le propuna. Cum potu apoi trece din unu asemenea galimathias la propusetiune, la tema? Acést'a maiestria o voru fi cunoscundu ei; noi — marturimu — cà nu i precepemu.

Altii antecipeza inainte mai totu corpulu discursului lor, respindu acum in esordu tote argumintele, cari ar trebui se le pastreze pentru corpulu cuventarii, asemenea ostasiului neintieptu, care si-improscu totu pravulu in aeru indata la semnalulu primu, fora de a ascepta clipit'a, candu va se pasiesca intru adeveru in lupta. Éra altii nu potu tiené neci unu esordu, fora de a incepe dela Adam si dela Ev'a, si fora de a trece celu pucinu peste diumetate istori'a biblica séu profana.

Pentru de a dovedi ridiculositatea unoru atari esorduri, produce renumitul scrietoriu francesu, *Racine* in unu teatru alu seu doi advocati, cari in discursurile lor despre furarea unui caponu, s'au suitu pana la asiediarea prima a imperatiilor, ba chiaru pana la chaosulu dela inceputulu lumii. Bietulu caponu! ce avea elu ore de a face cu tote aceste? Acést'a cale lunga câti o facu in esordurile lor si dintre oratorii nostri sacri, si se nu precepa ore si ei ensisi, cà devenu ridiculosi? Aduca-si a minte de esemplulu acelor doi advocati si de bietulu caponu (cocosiu).

Genurile diverse ale esordului.

Esordulu trebuie se varieze dupa natur'a materiei tractande, dupa dispusetiunea ascultatorilor, dupa cercustarile tempului, ale locului etc. dar tote nuansele aceste ale esordului se potu reduce comodu la patru categorii principale, cari retorii le caracterizeza in destulu prin numirele de: esordu *simplu, insinuatoriu, pomposu si infocatu séu ex abrupto*,

Esordulu simplu intruduce pre ascultatori in tem'a principale fora preambulu, fora arte, pe calea cea mai scurta si in modulu celu mai naturale. Acestu feliu de esordu si-are loculu, candu oratoriulu nu vene de a tracta ceva materia prea interesante, séu candu materi'a este atatu de chiara, încatu nu recere espicatiuni preliminare, séu in urma candu oratoriulu are de a se adresa catra ascultatori acum bine pregatiti pentru materi'a propunenda. E de prisosu a observá, cà acestu esordu, de si simplu, nu pote se contiena totusi nimicu, ce miroasa a degiositoriu a triviale, cà-ci cine nu vede cà prin acést'a s'ar vatemá onorea, ce oratoriulu sacru detoresce si locului, din care vorbesce, si ascultatorilor, catra cari se indrepta, si cuventulu ddieescu, care lu binevestesce. Lasa ste aci de modele cate-va esemple.

S. *Alfonso Ligouri* purcediendu din testulu : „*Éra candu audi Joanu in inchisore de faptele lui Isusu.*“ (Mat. XI. 2.) cuventa despre folosulu nenorociriloru, intrandu astfelu in materi'a tractanda : „In nenorociri primescu sufletele devote darurile cele mai multe. Vedeti pre S. Joanu in catusie in miediloculu ticalosiei prinsorii; acest'a e locul, unde se invredniceste densulu a audi si a luá cunoscintia despre faptele lui Isusu. Mare e folosulu, ce ni-lu aduce nenorocirile; Ddiu ni le trimite, pentru cá ne iubeste; neci odata inse, pentru cá dora ne-ar voi reulu. Se primimu dara cu multumita, deca ne ajungu nenorociri; si nu numai se ne supunemu cu incredere voiei ddiesci, ci inca se ne bucurámu de un'a ca acést'a. Ddiu ne tracta pre noi ca pre Isusu, Fiulu seu, care a trairu pe pamentu in adversitati continue. — Voiescu dar a ve arató, cumca nenorocirile ne sunt de folosu, si cum avemu de a ne portá in nenorociri?“

Acel'asi purcediendu din testulu : „*Eca unu morbosu idropicu crá inaintea lui,*“ verbesce despre necuratia, intruducundu pre ascultatorii sei astfelu in sujeptulu tractandu : „Necuratulu sémena unui idropicu. Elu sente o sete atátu de mare, incátu cu cátu be mai multu, cu atát'a setea i este mai ardiatoria. Astfelu e peccatulu afurisitu alu necuratiei, care nu se pote infrená si saturá in poftete sale, cum dice S. Toma de Villanova.“

„Dupace S. *Evangelia de astadi* ne intinde ocaziunea, a vorbi despre peccatulu acest'a; asiá venu a ve arató retecirea acelor'a, cari afirma, cá peccatulu necuratiei nu este foradelege mare, si cá Ddiu o ierta ace'a fragilitatii omenesci.“

Giorgiu Scherer calugheru germanu si mare oratoriu baseriescu din secl. 16. inca ne intinde multe esorduri frumoase de felinlu acest'a. Asiá in *Dominec'a 19. dupa Rosale* (la latini) cuventandu despre intielesulu vestmentului de nunta din S. *Evangelia* (Mat. XXII. 2.) maneca din urmatoriulu esordu : „*Jubitiloru in Domnu!* Lucrulu principale in S. *Evangelia de astadi* este vestmentulu de nunta, care lipsindu-le acelor'a, fusera aruncati cu mane si petiore legate in intunereculu celu din afara, unde este plansu si baterea dintiloru. Depinde multu dela acea, se scimu, ce se intielege sub acestu vestmentu de nunta. La acést'a ve respundu eu cu cuvinte chiare, lamurite : Vestmentulu de nunta este iubirea catra Ddiu si catra deapropete, trairulu demnu de Cristosu, tienerea mandatoru lui Ddiu, faptele bune, nevinovatia si curatia vietiei, impreunata cu credintia adeverata, mantuitoria. Celu ce are unu vestmentu de nunta ca acest'a, acel'a va reusi in diu'a ace'a, candu va veni Imperatululu cerescu, a-si visitá si esamina ospetii sei. Caru inse i lipsesce acestu vestmentu, acel'a nu va reusi, ci va fi respinsu si aruncatu dela ospetiulu de nunta in osend'a eterna. Cá acést'a e asiá si nu altcum, voiu se vi o deducu si documentezu in cuventarea acést'a cu siette arguminte poterice, spre ce se-si tramita Spiretulu S. binecuventarea sa.“

Câta simplitate! Ast'a va se dica a intrá in materi'a proponenda fora cuvinte multe si pompose, pe calea cea mai scurta.

Esordulu insinuatoriu presenta ascultatoriloru in locul materiei proponende, care oratoriulu o cunosece a fi odiosa, unu altu obieptu, care i intereseza, si care prin reportulu seu, ce lu are catra materi'a, despre care va se se face vorba, dispune cu incetulu si ca pe nesentite spiretele, a primí favorabile materi'a neplacuta. Oratorii facu usu de acestu felu de esordu, candu au de a sterpi erori inradecinate, de a atacá prejudecie, de a combate sentieminte preconcepte.

Publiculu ascultatoriu reu dispusu este unu dusmanu potericu; pentru ace'a oratoriulu sacru trebue se purceda in astfelu de casuri cu multa arte, cu multa finetia si desteritate, neredicandu dintru odata velulu, ce acopere materi'a tractanda, ci numai cu incetulu, cu incungiuratura intielepta, si cu atâta precautiune, încâtu ascultatorii se nu mai pota resistá, ci chiaru se-lu doresca a-lu ascultá. Pontificele *Alesandru VIII.* avea datina a dice catra preotulu, si mai tardiu cardinalulu *Polignac*, in convorbirile, ce le avea cu densulu: „*Tu incepi totu de un'a, cugetandu ca si mine, si finesci facundu-me se cugetu cu ca si tine.*“ Eca aci tactic'a fina, intielepta, de care trebue se se folosesea oratoriulu sacru, de câte ori are de a tractá vre o materia delicata seu chiaru odiosa. Eca marea taina a oratoriei, a scí incepe cugetandu ca ascultatorii, — inse fora de a alterá adevverulu, că-ci acést'a ar fi tradare, si fora lingusire, că-ci acést'a nu se cuvene caracterului unui preotu, — si in urma a scí continuá si fini asiá, ca ascultatorii se cugete cum cugeta oratoriulu.

Esemplulu francului *Desèze*, in aপরrea lui *Ludovicu XVI.* care noi l'amu citatu acum, este unu modelu perfectu, demnu de imitatu, Ludovicu compará ca criminalu inaintea conventiunii, in faci'a judeciloru sei inimici si in miediloculu acusatoriloru sei perfidi. Desèze avú curagiulu, a primí asupra-si aপরrea lui; si neci odata unu oratoriu nu a sciutu intempiná resentiuulu ascultatoriloru cu mai multa finetia, si precautiune, decâtu densulu in esordulu discursului seu. (Vodi-lu Nr. 4. pag. 125.)

Esordulu lui *Cicerone* din discursulu seu alu doile in contra legii agrarie este unu adevveratu capu de opera de insinuare; lungimea aceluia inse, altcum destulu de justificata prin impregiurari, ne impedece de a-lu reproduce aci. In locu-i punemu in vederea cetitoriloru nostri esordulu aceluia si mare oratoriu din discursulu seu *pro Milone*, escelinte atátu prin tonulu modestiei pline de demnitate, câtu si prin insinuarea frumosa, ce contine. Milone erá acensatu cu uciderea violinte alui Clodiu; la pertractarea causei erau postati de Cu. Pompeiu ostasi armati precum in foru, asiá si in templele din pregiuru. Incependu *Cicerone* defensiunea sa, fu intempinatu din partea Clodianiloru cu exclamatiuni dusmanose; *Cicerone* inse cu o tactica fina cuceresce numai decâtu animele ascultatoriloru pentru primirea paciinte, ba chiaru binevoitoria a cuvintelor sale.

„*Me temu judeciloru!* astfeliu incepe deusulu discursulu seu, —
 „cà va fi rosine, a dovedi frica indata la inceputulu cuventarii mele pen-
 „tru patriotulu celu mai bravu; si necuventiosu, cà pana ce Aniu Milone
 „este ingrigitu mai multu pentru fericeia republicei, decâtu pentru a sa,
 „eu nu sum in stare a arată aici la apararea lui o asemenea marinimi-
 „tate; cà-ci form'a acést'a noua a unui tribunale neindatinatu ca acést'a
 „sparia ochii mei, cari, ori in catrau i intoreu, cerca in daru datin'a si
 „procedur'a vechia usuata in foru si la judecata. Adunarea vostra nu e
 „incungiurata de ascultatori, ca mai nainte; din contra suntemu imbotiti
 „de o multime neindatinata. Cà-ci de si garnisonelo, ce le vedeti inaintea
 „totororu templeloru sunt asiediate pentru împedecarea violintieloru, to-
 „tusi nu potu avé acelu afeptu, ca oratoriulu pe lenga tote gardele aceste
 „mantuitorie si necesarie, de cari suntemu impregiurati, se pota depune
 „tota fric'a, si a se cugetá cu totulu in securitate. Deca asi sci, cà s'au
 „facutu dispusetiunile aceste spre stricarea causei lui Milone, asi cede
 „judeciloru! impregiurariloru, si nu asi affá eu cale, a propasi ca ora-
 „toriu in miediloculu unui tunultu de arme atátu de mare. Dar me odi-
 „nesce si incurageza dispusetiunea lui Cn. Pompeiu, barbatului celui mai
 „intieleptu si mai dreptu, cà-ci acést'a nu ar affá cuvenintiosu neci
 „dreptatii sale, a espune arneloru ostasiloru pre unu acusatú, pre care l'a
 „supusu sentintiei judeciloru; neci intieleptiunii sale, a spriginu cu aprobare
 „publica temeritatea unei multimi concitate. Din care cauza armele, centu-
 „rionile si cohortile acele nu ne vestescu neci unu periclu, ci aparare, si
 „ne insulfetescu nu numai a fi odiniti, ci a fi cu curagiu, si mi promitu
 „nu numai spriginu, ci si linisce la acést'a defensiune a mea. Éra cealalta
 „parte a ascultatoriloru, încátu sunt cetatiani, tota e a nostra; cà-ci intre
 „toti aceia, pre cari i vedeti privindu din tote partile acestui foru, si
 „asceptandu capetulu acestei judecate, nu este neci unulu, care pana ce
 „favoresee lui Milone pentru virtutea lui, se nu creda, cà in caus'a lui
 „Milone se va decertá astadi despre elu ensusi, despre fiii sei, patri'a si
 „averile sale. Numai unu feliu de omeni ni este noue contrariu si ostile,
 „aceia, pre cari furorea lui Clodiu i-a nutritu cu rapiri, aprinderi si cu
 „perirea republicei; cari sunt acitiatu si in adunarea de eri, a ve silu
 „prin strigari, ce judecata se aduceti. Deca voru stornu acestia denou
 „alarma, acést'a se ve desiervesca de invetiú, a mantú pre acelu barbatu,
 „care a despretiuitu totu de un'a acestu genu de omeni si strigarile loru
 „pentru binele vostru. Dreptu ace'a incuragiati-ve judeciloru! si deca v'a
 „cuprinsu ceva frica, depuneti-o. Cà-ci deca ati avutu vre odata potere,
 „a aduce judecata despre barbati onesti si bravi, despre cetatiani bino
 „meritati, deca vi s'a datu vre odata ocaziune voue, ca celoru mai alesi
 „din senatu, a ve dechiará in fapta si prin votisare aplecarea vostra catra
 „cetatianii bravi si onesti, ca'a ce adese o-ati descoperitu prin semne si
 „cuvinte, acun aveti intru adeveru tota ocaziunea, pentru de a decide, ca
 „noi, cari amu fostu plecati totu de un'a autoritatii vestre, se gelimu ore

„totu de un'a nefericiti, séu ca noi, cei necasiti indelungatu de cetatianii „cei mai stricati, se reinviámu in urma prin voi, prin dreptatea, constanti'a „sí intieleptiunea voastra?“

Cu câta precautiune incungiura aici Cicerone a intrá de a dreptalu sí dintru odata in meritulu lucrului. Cu câta finetia, cu câta desteritate scie elu folosi impregiurarile, pentru de a se insinuá mai nainte in animele judeciloru sí ale ascultatoriloru, sí a le castigá bunavointi'a pentru caus'a, ce primi a o apará.

Esordulu pomposu intrebuintieza tote frumusetiele sí pompele elocintiei atátu in idee câtu sí in stilu, fora de a cadé inse in afectare, ce'a ce nu se siede bine neci unui oratoriu, cu atátu mai pucinu oratoriului sacru. Acestu genu de esordu pote fi aplicatu mai vertosu la materie interesanti, maretie, sí la ocazioni serbatoresci, *si pote fi cu ceva sí mai lungu*, decâtu cum trebuie se fia de cumunu esordulu.

Unu prea frumosu modelu de acestu feliu de esordu ne intindo *Lacordaire*, (mai antaiu advocatu, apoi dominicanu in Franci'a) unulu dintre cei mai mari oratori ai seclului presinte, *in discursulu seu funebralu* asupra celebrului fiu alu Irlandei, *Daniilu O'Connell*, manecandu din cuvintele sante: „*Fericiti cei cari flamendiescu sí insetosieza de dreptate, cà-ci aceia se voru saturá.*“ (Mat. V. 6.)

„*Nu ve voiu dice nimicu* — astfelu incepe densulu maretiuulu seu discursu — „despre cuvintele, ce le-ati auditu, sí cari fura rostite prim'a „ora prin acel'a, care a adusu atâte cuvinte noue in lume. Nu ve voiu „dice nimicu; pentru cà acele voru resuná in totu cuprinsulu discursului „mieu, sí la fiacare cuventu, la fiacare frasa, voi ensive veti dice catra voi, fora se am lipsa, de a ve repeti eu: *Fericiti cei cari flamendiescu „sí insetosiezu de dreptate, cà-ci aceia se voru saturá!* Sí acum acést'a „multíme, acést'a asceptare, acést'a preocupatiune serbatoresca a animeloru „ce este alta, deca nu direptatea, care vene, care descinde din ceriu asupra „unui omu, a carui vietia agitata nu sperá asiá iute recunoscinti'a una- „nima a tempului, neci ce'a a tempului presinte, neci ce'a a „tempului venitoriu? Sí acestu omu cine este elu? „Este elu vre unu rege, care s'a dusu, a se culcá lenga stramosii „sei, dupace a guvernatu gloriosu poporulu seu? Este elu vre unu cu- „ceritoriu, care a portatu puterea armeloru pana la marginile pamen- „tului? Este elu vre unu legiuitoriu, care a fundatu cutare natiune in „chaosulu inceputului séu alu ruineloru? Nu, nu, elu nu e nimicu din „tote aceste, sí e mai multu decâtu tote aceste; acést'a este unu bar- „batu, care nu a fostu neci principe, neci capitanu, neci fundatoriu de „imperatia, sí care, de sí unu cetatianu simplu, a guvernatu mai multu „decátu imperatii, a castigatu mai multe batalie, decâtu cuceritorii, a „facutu mai multu decâtu toti aceia, cari au capetatu misiunea, de a „stricá séu edificá. Patri'a lui l'a onoratu cu numele de *liberatoriu*, sí „deca nu vomu luá cuventulu acést'a decâtu intr'unu intielesu limitatu,

„elul atunci inca va fi destul de mare, pentru de a justifica onorile neindatinate, ce i le facem, pentru de a ne explica, de unde vine, ca Rom'a, mam'a gloriilor auguste, i-a deschis basilicele sale, si de unde vine, ca de si era cu totul strainu in tara noastra, acesti parati sacri si patriotici ai Notre-Damei dau locu in ora acest'a admiratiunii, ce reside viua pe mormentulu lui. Este destul de cunoscut, ca elu a fostu liberatoriulu unei tari apasate, pentru de a justifica totu ce eugeta de suverinitatea lui, si ce facu pentru naltarea lui Rom'a, Franta, si lumea intrega. Ma nu este acest'a punctulu de vedere, de care me cuprindu eu; acest'a este prea angustu pentru elu, pentru voi, pentru acceptarea voastra, pentru sentimentele, cari cuprindu anim'a mea. Eu voiu se ve arata, ca acestu barbatu si-a insemnatu locul seu intre liberatorii cei mai mari ai bisericii si ai omenimii. Eu lasu darea la o parte, deca mi e permis a face acest'a, ideele de patria, cari nu sunt destulu de maritate pentru subiectulu nostru. Eu ve deschidu unu teatru mai largu, ... teatrulu bisericii si alu omenimii intregu.“

„Oh Ddieulu meu! parintele dreptatii, ti dau multumita, ca in acestu tempu marturu de atate misterie de nedreptate, ierti buzeloru mele, a face aci elogiulu unui barbatu de dreptate, a carui cariera lunga si agitata nu a costatu nici unu picuru de sange, nici o alarma, si care . . . s'a scoborit in momentu curatu de tota macula, fara de a se teme, ca va putea redica v'odata cineva petra lui mormentale, pentru de a-i cere sama nu dicu de o fapta penibila, ci si macar fatale din viet'a sa publica de cincideci de ani. Ti dau multumita oh Ddieulu meu, ca este acest'a obiectulu acestei adunari, si multumita si pentru dreptatea acest'a, care o-ai promis totoror omenilor, si care eu veni a o face in numele teu si in numele crestinatatiei suvenirii lui *Daniilu O'Connell*.“

Se ne mai fia iertatu a da inca aci locu frumosulu esordu dintr'unu discursu alu contelui *Lally-Tolendal* ce l'a tinutu acest'a pentru rehabilitarea suvenirii parintelui seu: *)

„Caus'a nefericitulu este caus'a totoror omenilor; caus'a nevinovalulu este caus'a totoror sectelor; eu le aducu astadi amendou inaintea tribunalulu lumii. Ca cetatianu alu pamentulu latu, constrinsu a numi acelu locu patria, unde affu asilu, si retinutu pana acum pe acestu pamentu prin bunetatea domnitoriloru sei, si prin sperarea, de a implini detorintiele mele cele mai sante, indireptu istori'a patimeloru mele catra omenimea intrega, dar mai alesu catra Europa, care o-a comparamitu, catra Franta, care o-a casinat, catra regele, care era o

*) Parintele lui *Toma Artur* conte de *L. Tolendal* era ducele trupeloru francesci in India orientala. Din lips'a spriginulu necesariu deveni invinsu de armele englesiloru. Numerosii sei inimici personali tiesura la intrige, pana esoperara uciderea lui la 1766. Fiulu seu, renumitul oratoriu († 1830.) cerca mai traniu (1777) rehabilitarea onoriei tatane-sen.

„pote repará, catra posteritate, care o va judecá. Ostasi, diregatori, cetatiani, omeni, de ori-ce conditiune se fiti, deca numai iubiti direptatea, voi veti pledá cu mine pentru fidelitatea calumniata, pentru virtutea batjocurita, pentru omenimea maltratata. Éra inainte de tote voi fii religiosi si ascultatori, cari impliniti cu zelu voiosu detorintiele unui titlu atátu de sacru, voi parintiloru sentitori si doiosi, cari gustati fora afi-ctiune deliciurile acestui nume dulce, voi veti pledá cu mine pentru unu parinte, care fu nimicitu, fora de a se poté apará, pentru unu fiin, care fu nefericitu, inainte de a scí sentí nefericirea sa.“

Esordulu infocatú, pateticu, care culmineza in esordulu asiá disu *ex abrupto*, consiste in a intrá cu rapediune, cu entusiasmu si forcia in subieptulu tractandu. Acestu feliu de esordu are locu numai la tractarea unoru subiepte maretie, candu oratoriulu séu ascultatorii se afla in starea vre unei afectiuni estraordinarie, cuprinsi pentru esemplu de o dorere viua, de o bucuria neindatinata, de o indignatiune violinte.

Frumosu e in genulu acest'a esordulu lui *Massillon* (francu) intr'unu discursu alu seu despre nepocairea finale. Celebrulu oratoriu manecandu din testulu: „*Eu me ducu, voi me veti cercá, si nu me veti aflá, si veti mori in pecatulu vostru.*“ (Inu VIII. 21.) incede :

„Deca nu v'ati cutrieratu, audíndu-me rostíndu cuvintele aceste, fora indoiele cele mai teribili dintre tote, câte le cetímu in S. Scriptura: „*Eu me voi duce etc.* atunci nu mai afli neci unu adeveru in relegiune, care se fia in stare a ve miscá!“

Flécher (francu) inca ne întinde unu modelu prea frumosu de genulu acest'a in oratiunea sa funebreale asupra madamei *d' Aiguillon* :

„Ce asceptati dela mine domniloru, si care trebue se fia astadi ofi-
ciulu mieu? Eu nu venu neci a ascunde slabitiunile, neci a me lingusi
maririloru omenesci; neci a face virtutiloru false laude false. Vai mie!
deca voiú intrerumpe misteriele sacre pentru de a face unu elogiú pro-
fanu, deca voiú mestecá in o ceremonia relegiosa ca acést'a spiretulu de
lume, si deca voiú atribuí poterii séu prudintiei carni ace'a, ce nu este
decátu meritulu darului lui Isusu Cristosu“ etc.

Amu face inse o gresiela neiertata, deca nu am pune aci in vederea cetitoriloru nostri esordulu din discursulu primu alu lui *Cicerone* in contra *Catilinei*, celu mai perfeptu modelu, ce pote se ne arate retoric'a in genulu acest'a. Senatulu erá adunatu, *Cicerone* avea de a descoperi inaintea senatului complotulu catilinaríu. *Catilin'a* intra. Senatorii se infiora, tota adunarea e miscata de indignatiune. *Cicerone* profitandu de dispusetiunea acést'a a spireteloru in contra *Catilinei*, se scola cu rapediune, si impetiesce pre inimiculu sceleratu alu patriei cu urmatoriele cuvinte consternatorie :

„Pana candu vei abusá inca *Catilina!* de paciinti'a nostra? Pana candu si-va bate inca jocu de noi acést'a furore a ta? Pana candu se

„va hitri cutezarea ta neinfrenata? Nu te-a cutremuratu neci sentinelele „nopturne ale palatiului, neci gard'a cetatii, neci fric'a poporului, neci „concursulu totororu patriotiloru buni, neci locul acestu respectuosu alu „senatului, neci minele si privirea acestoru barbati? Nu scii, ca sunt „cunoscute planurile tale? Nu vedi, ca e impededata acum conjuratiunea „ta, fiindu cunoscuta de toti? Cugeti, ca este ore-cine intre noi, care se „nu scia, ce fecesi in noptea ultima, in noptea precedinte, unde fusesi, „pre cari i conchiamasi, ce proiepte plasmuisi? Oh tempuri, oh mora- „vuri! Senatulul cunoste tote aceste, consululu le vede, si acest'a traiesce „inca! Ce fellu! traiesce? Ba vene chiaru in senatu, ica parte in consul- „tarile publice, si cu ochii sei ne marca si ne desemna la morte pre „unulu fiacare dintre noi. Era noi magistratii curagiosi, cugetamu a face „destulu pentru patria, deca scapamu de fureora si pumnariela lui“ etc Omulu sta frapatu si uimitu si astadi, cetindu acestu esordu, care era o esplosiune poterica a indignatiunii viue, ce cuprinsese tote Spiretele in senatulul romanu.

Dintre tote speciela de esordu propuse aci, mai usuate sunt la oratorii basericesci *cele trei prime*, si intre aceste inca mai vertosu *esordulu simplu*. Aflamu inse la densii si esemple de *esorduri infocate, patetice*, intru unu numeru insemnatu. Era *esordulu ex abrupto in inticlesulu strinsu*, a rare ori lu aflamu aplicatu pe amvonu. Aterna dela sensulu bunu si dela judecat'a oratoriului a detiermurii, ce genu de esordu se cu-vene mai bine discursului, ce vre a-lu adresa ascultatoriloru sei. Intru ace'a regulele propuse aci pe scurtu, inca i voru pote sierbi de cinosura si indreptariu. (Va urma.)

—st— —pf.—

M i s c e l a n e.

Cum stai cu propusurile tale cele bune? Omulu se nu se lasa a se abate dela propusurile sale cele bune neci prin laude farisaice, neci prin defaimari si batjocuriri. „Cui sunt de a se asemena — intreba unu santu alu basericei — aceia, cari se abatu dela propusurile loru, indata ce le pasiescu pedece in cale? Ei sunt asemene unui pruncu, care e tramisu in scola seu in altu cutare locu de parintii sei, si indata ce i sta cate unu catielasiu latrandu in cale, nu cuteza a merge mai departe, ci se intorce inapoi. Parintele nostru, Ddiu, mam'a nostra, S. baserica, ne tramitu si pre noi, ca se pasimu inainte pe calea, care duce la victia; ci eta ca ni se punu in cale nesce clefaiatori, cari ne latra strigandu-ne: ipocrita, fanaticu, santoiu! Si vai! prin atari si alte asemene vorbe ce multi se lasa a fi clatinati in propusurile loru salutarie, si repasiescu erasi depe calea mantuirii pe calea peririi loru.“ Remani constante in propusurile tale: „*Si fractus illabatur orbis!*“ (Orat.)

Promemoria. „*Miserabile seculum, ubi iustitiam petere est crimen.*“
adeca : misielu seclu acel'a, in care deveni infieratu, deca ceri dreptate.
Seraci romani !

„*Duorum sapientior tacebit prius*“ adeca dintre doi celu mai intie-
leptu va tacé mai iute.

Predice la cununia.

Facemu atenti pre on. nostri cetitori *la ciclulu de predice la cu-
nunia*, ce lu incepemu in nrulu acest'a.

Nrulu 1 si 2

se retiparesce in Pest'a, precum am anuciatu si in nr. 6. Acést'a se de-
sierbesca ca respunsu dloru reclamanti. In scurtu voru fi gat'a, si atunci
vomu satisface totororu, cari inea nu i-au primitu.

Premiulu primu.

Criticandu-se operatele incurse la premiulu primu prin trei barbati
competinti din Oradea-mare, de si nu s'a aflatu neci un'a sucesa fora
neci o esceptiune, totusi ca se nu se retiena premiulu publicatu, s'a ju-
decatu cu voturi unanime a se premiá predic'a M. O. D. *Ignatiu Szabó*,
ca cea relativu mai buna, care se si publica in nrulu presinte.

Post'a redactiunii

M. O. D. J. J. si D. A. in Craiova : Abonamintele le-amu primitu cu multumita.

„ P. Z. in Siclau. Cartea amintita in epistol'a-ti pretiuita o cunoschemu ; ti sun-
temu deobligati pentru bunavointi'a aratata ; deca vomu avé lipsa si de aceste, suntemu
provediuti cu ele in abundantia.

„ C. Ai poftitu se-ti respundemu sub liter'a asést'a ; sperámu, cà vei intielege, cà
acestu respunsu lu adresámu M. O. D. Tale. Ofertulu, ce ni-lu faci, ni este binevenitu ;
mai precisu inse nu potemu responde, pana nu vomu avé la mana celu pucinu un'a doue
din respectivele elaborate. Te rogámu se ne faci placerea acést'a.

„ N. Cr. in K. Martansiu : Prenumeratiunea M. O. D. Tale nu a sositu la noi.
Dici totusi in epistol'a indreptata catra P. O. D. protopopu J. P. ddto 3 Maiu a. c. cà ai
primitu 4 nri, precum ti se pare pe calca on. redactiuni a „Trans.“ a carei manuscriere ti
este bine cunoscuta de multu. Nu precepemu. Ne rogámu pentru desluicre.

Proprietariu, redactoriu respundiatoriu si editoriu : **Justinu Popfiu.**

Cu tipariulu lui *Otone Hügel* in Oradea-mare. Strat'a domnesca Nr. 702/5.